

Katsaus

Ukrainalaiset Suomessa 2022

TUTKIMUS

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

SITRA

© E2 Tutkimus, sisäministeriö & Sitra

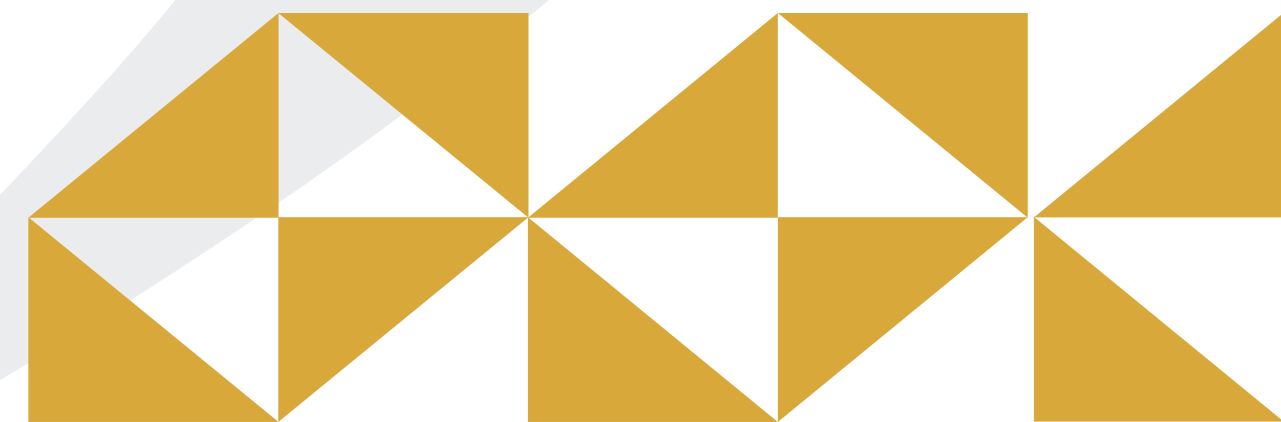
Tekijät: Rolle Alho, Eija Eronen, Mari Paljakka, Atte Penttilä,
Jenni Simonen, Matti Välimäki ja Tuija Väyrynen

Ukrainalaiset Suomessa 2022

Graafinen suunnittelu: Timoteus Ojala, Sideways Studio

Taitto: Tuija Väyrynen

ISBN: 978-952-5895-75-9

Saatteeksi

Sota Ukrainassa jatkuu, ja kriisi heijastuu monin tavoin Eurooppaan. Tämä katsaus tarjoaa tietoa siitä, mitä Suomeen paenneet ukrainalaiset ajattelevat elämästään ja millaisia suunnitelmia heillä on. Katsaus auttaa arvioimaan, mihin Suomessa kannattaa varautua keväällä 2023. Tieto auttaa viranomaisia ja kuntia varautumaan palvelutarpeisiin. Katsauksen lopussa on pohdintaa ja suosituksia tilanteeseen.

Katsaus keskittyy Venäjän hyökkäyssodan vuoksi Suomeen paenneisiin ukrainalaisiin. Siinä sivutaan myös maassamme asuvien muiden ukrainalaisten tilannetta.

Katsauksen tavoitteena on kuulla ukrainalaisilta, miten he ovat kokeneet Suomeen tulon ja minkälaisia haasteita he ovat tunnistaneet.

Katsaus perustuu laadulliseen haastatteluaineistoon ja tilastoaineistoihin. Katsauksen tekemisestä on vastannut E2 Tutkimus, jossa työtä on johtanut väitöskirjatutkija, YTM **Eija Eronen**. Tutkijatiimissä ovat olleet VTT **Rolle Alho**, YTM **Mari Paljakka**, YTT **Atte Penttilä**, VTT **Jenni Simonen**, VTT **Matti Välimäki** ja YTK **Tuija Väyrynen**.

Työn ovat rahoittaneet sisäministeriö, Sitra ja E2 Tutkimus. Se toteutettiin marras-joulukuussa 2022. Kahdeksassa viikossa kerättiin aineistot, analysoitiin ne ja tuotettiin raportti.

Kiitokset tutkijoille sekä työtä tukeneille ja haastatelluille asiantuntijoille. Erityiset kiitokset ukrainalaisille, joita haastateltiin katsaukseen.

Helsingissä 23.12.2022

Karina Jutila

johtaja, E2 Tutkimus

Sisällys

Katsauksen keskeiset johtopäätökset.....	5
Aineistot	6
OSA 1. Kokoavaa tietoa Suomen ukrainalaisista	7
OSA 2. Eurooppalaista ja kotimaista taustaa	31
OSA 3. Ukrainalaiset suomalaisessa yhteiskunnassa.....	39
OSA 4. Ukrainalaisten suunnitelmat	55
OSA 5. Yhteenveto ja johtopäätökset	63
Lähteet	78

Katsauksen keskeiset johtopäätökset

- Riippumatta siitä, milloin ja miten sota päättyy, ukrainalaiset tulevat muodostamaan ison maahanmuuttajaryhmän Suomessa. Monella Ukrainasta paenneella ei ole paikkaa, minne palata.
- Suomessa tarvitaan enemmän ukrainan kielen osaamista. Ukrainalaiset eivät lähtökohtaisesti puhu suomea tai ruotsia, joten näiden kielten opetusta tarvitaan lisää. Ei ole kuitenkaan realistista odottaa, että kaikki ukrainalaiset oppivat nopeasti uuden kielen. Siksi on välttämätöntä lisätä ukrainankielisiä tulkkaus- ja käännöspalveluita ja viestintää.
- Ukrainalaispakolaisten joukossa on paljon lapsiperheitä. Lasten koulunkäynti ja varhaiskasvatus kiinnittävät perheitä heidän nykyisille asuinpaikkakunnilleen ja vähentävät muuttohalua pieniltä paikkakunnilta kaupunkeihin.
- Ukrainalaiset tarvitsevat tietoa kotikunnan hakemisesta ja siitä, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia asiaan liittyy.
- Sotaa paenneilla ukrainalaisilla on puutteellista tietoa Suomesta, eikä heillä välttämättä vielä ole henkilökohtaisia kontakteja suomalaisiin. Tässä tilanteessa on varmistettava, että ukrainalaisten ääni saadaan kuulumaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja heitä koskevassa päätöksenteossa.
- Sota varjostaa ukrainalaisten elämää Suomessa. Lasten ja perheiden tukemisesta on huolehdittava.

Aineistot

Katsauksen aineistona ovat:

- Ukrainalaisia koskeva tilastotieto
- Maahanmuuttoviraston ja sisäministeriön viranhaltijoiden laadulliset haastattelut
- Ukrainalaisten pakolaisten vastaanoton tehtävissä työskentelevien ammattilaisten laadulliset haastattelut
- Ukrainalaisten pakolaisten ja Suomeen työn vuoksi muuttaneiden ukrainalaisten laadulliset haastattelut

E2 Tutkimus keräsi laadullisen haastatteluaineiston (N=25) marras-joulukuussa 2022. Haastatteluihin osallistui 4 viranhaltijaa sisäministeriöstä ja Maahanmuuttovirastosta, 12 vastaanottopalveluissa tai järjestötoiminnassa työskentelevää ammattilaista ja 9 ukrainalaista, jotka ovat hakeneet Suomesta Venäjän hyökkäyssodan takia tilapäistä suojelua. Töitä Suomesta Oy teki 5 haastattelua ukrainankielellä E2 Tutkimuksen toimeksiannosta.

Lisäksi katsauksessa hyödynnetään *Maatalous- ja puutarha-alan työnantajien kriisinkestävyys ja ukrainalaisten kausityöläisten sopeutuminen Suomeen* - tutkimushankkeessa tehtyjä ukrainalaisten kausityöntekijöiden haastatteluja (N=17). Hankkeen haastattelut tehtiin syyskuun ja marraskuun 2022 välisenä aikana. (Penttilä & Selänniemi 2022)

Kaiken kaikkiaan katsauksessa hyödynnettyjä haastatteluja on 42. Haastatteluja tehtiin suomen, ruotsin, englannin ja ukrainan kielellä. Haastateltavat eivät esiinny katsauksessa omilla nimillään.

OSA I

Kokoavaa tietoa Suomen ukrainalaisista

Suomessa asuvat ukrainalaiset

Katsauksen ensimmäiseen osaan on koottu tilastotietoa Suomessa asuvista ja työskentelevistä ukrainalaisista. Tarkastelussa ovat seuraavat kysymykset:

- Paljonko ukrainalaisia on ja millä alueilla he asuvat?
- Mikä on heidän ikä- ja sukupuolijakaumansa?
- Paljonko eri maakunnissa ja kunnissa on alaikäisiä ukrainalaisia?
- Mitä tiedämme jo Suomeen aiemmin tulleiden ukrainalaisten määrästä ja statuksesta?

Tiedot perustuvat tilastoaineistoihin.

Ukrainalaiset Suomessa ennen Venäjän hyökkäyssotaa

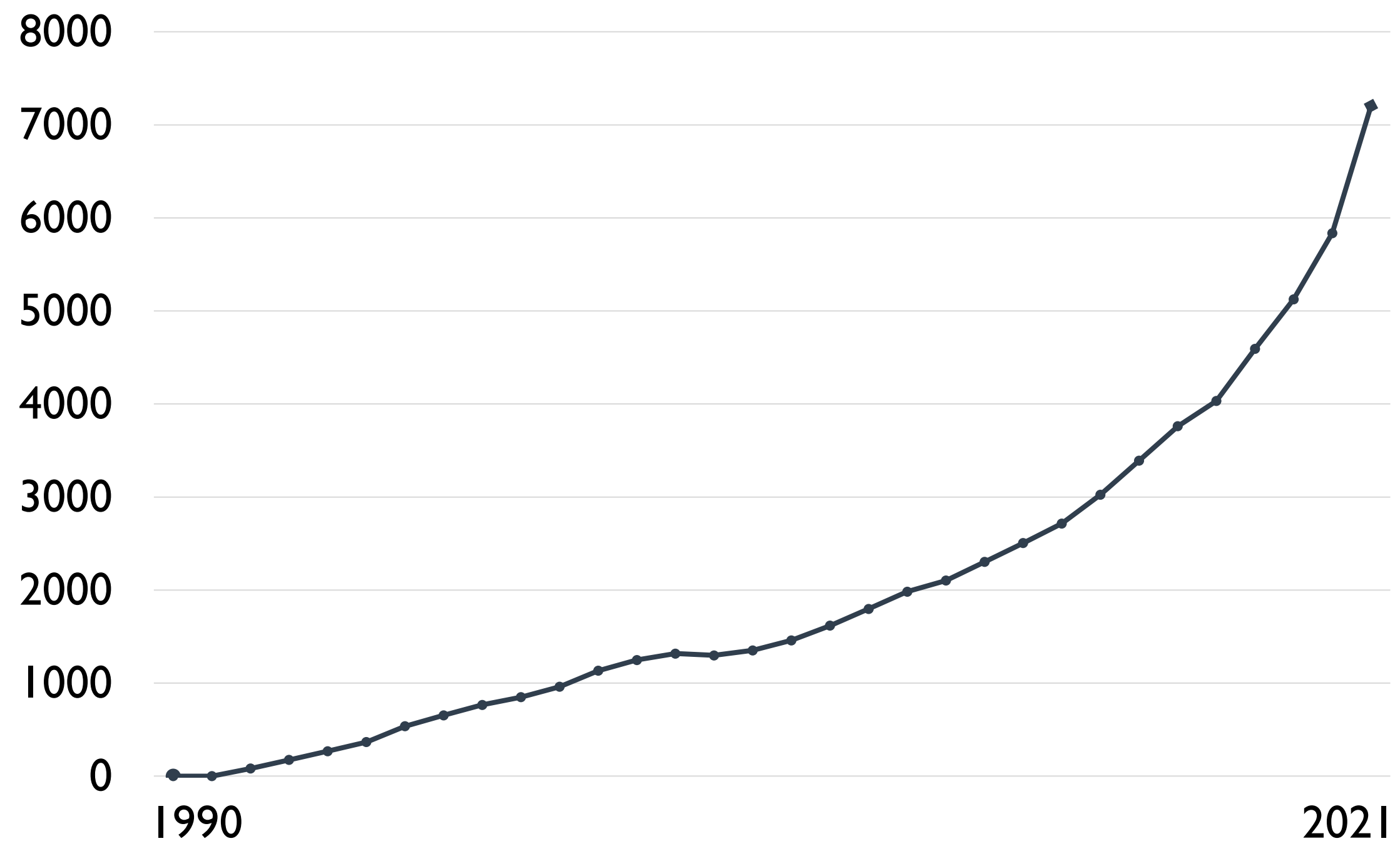
- Vuonna 2021 Suomen väestöön kuului noin 7 200 Ukrainan kansalaista (SVT 2022a).
- Lisäksi 2010-luvulla Suomessa on työskennellyt vuosittain useita tuhansia kausityöntekijöitä maa- ja metsätalousaloilla (Maahanmuuttovirasto 2022a; 2022b).

Tarkemmat tiedot kausityöntekijöistä on esitelty edempänä katsauksessa.

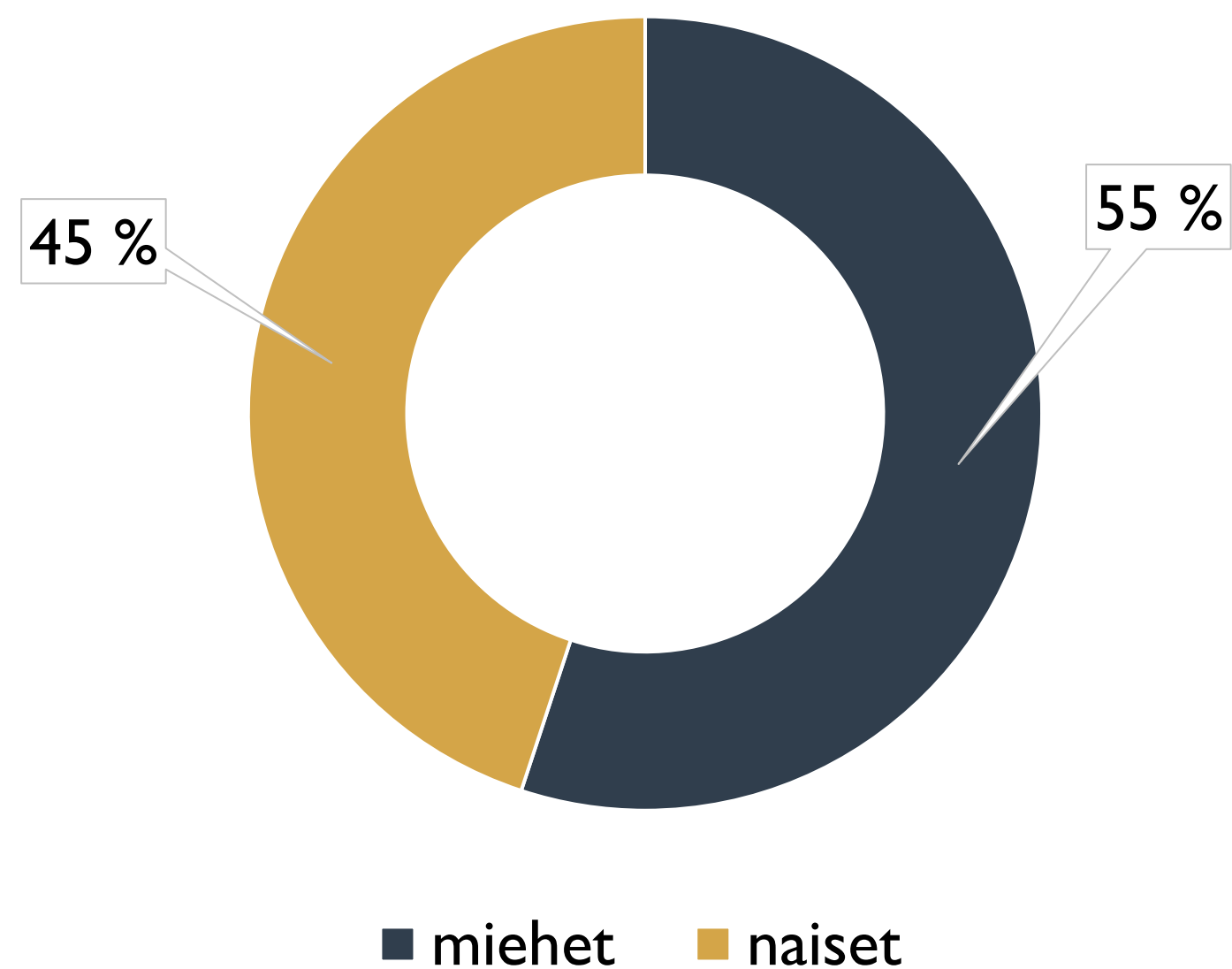
- Ukrainalaisväestön määrä Suomessa on kasvanut 1990-luvulta lähtien. Etenkin 2010-luvulla tänne muutti aikaisempaa enemmän Ukrainan kansalaisia (SVT 2022a).
- Vuonna 2021 Suomen väestöön kuului noin 7200 Ukrainan kansalaista, minkä lisäksi maassa työskenteli vuoden 2021 aikana toistakymmentä tuhatta Ukrainan kansalaista tilapäisluonteisesti (Maahanmuuttovirasto 2022a; 2022b).

Ukrainan kansalaisten lukumäärän kehitys Suomessa vuosina 1990–2021

Ukrainalaisväestön sukupuoli- ja ikäjakauma vuonna 2021

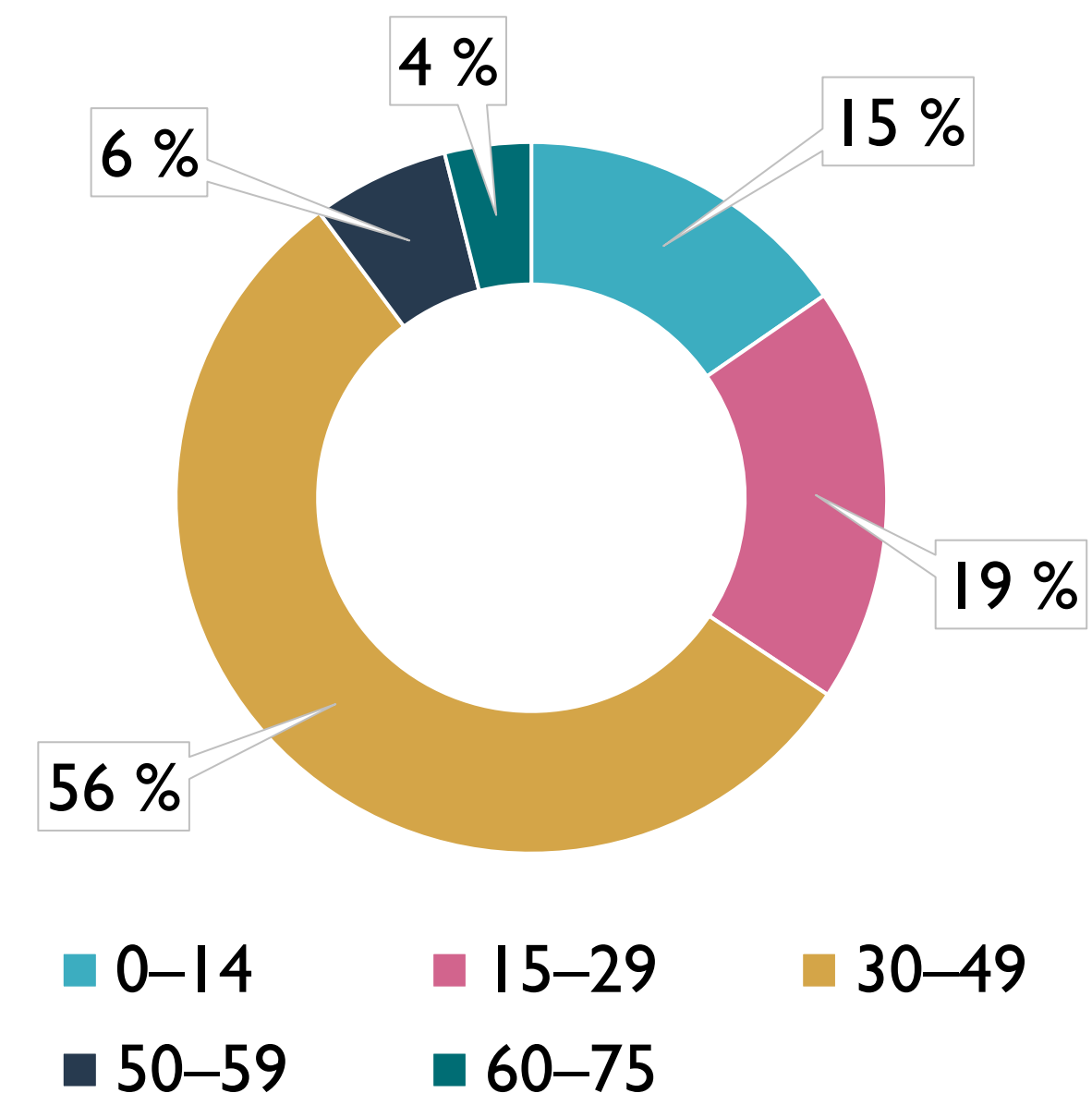
Jakauma sukupuolen mukaan vuonna 2021

- Ennen Venäjän hyökkäyssotaa Suomen ukrainalaisväestöstä 55 prosenttia oli miehiä ja 45 prosenttia naisia.

- Suomen ukrainalaisväestö on nuorempaa kuin Suomen väestö keskimäärin.
- Vuonna 2021 ainoastaan 4 prosenttia ukrainalaisväestöön kuuluvista oli yli 60-vuotiaita.

Jakauma iän mukaan vuonna 2021

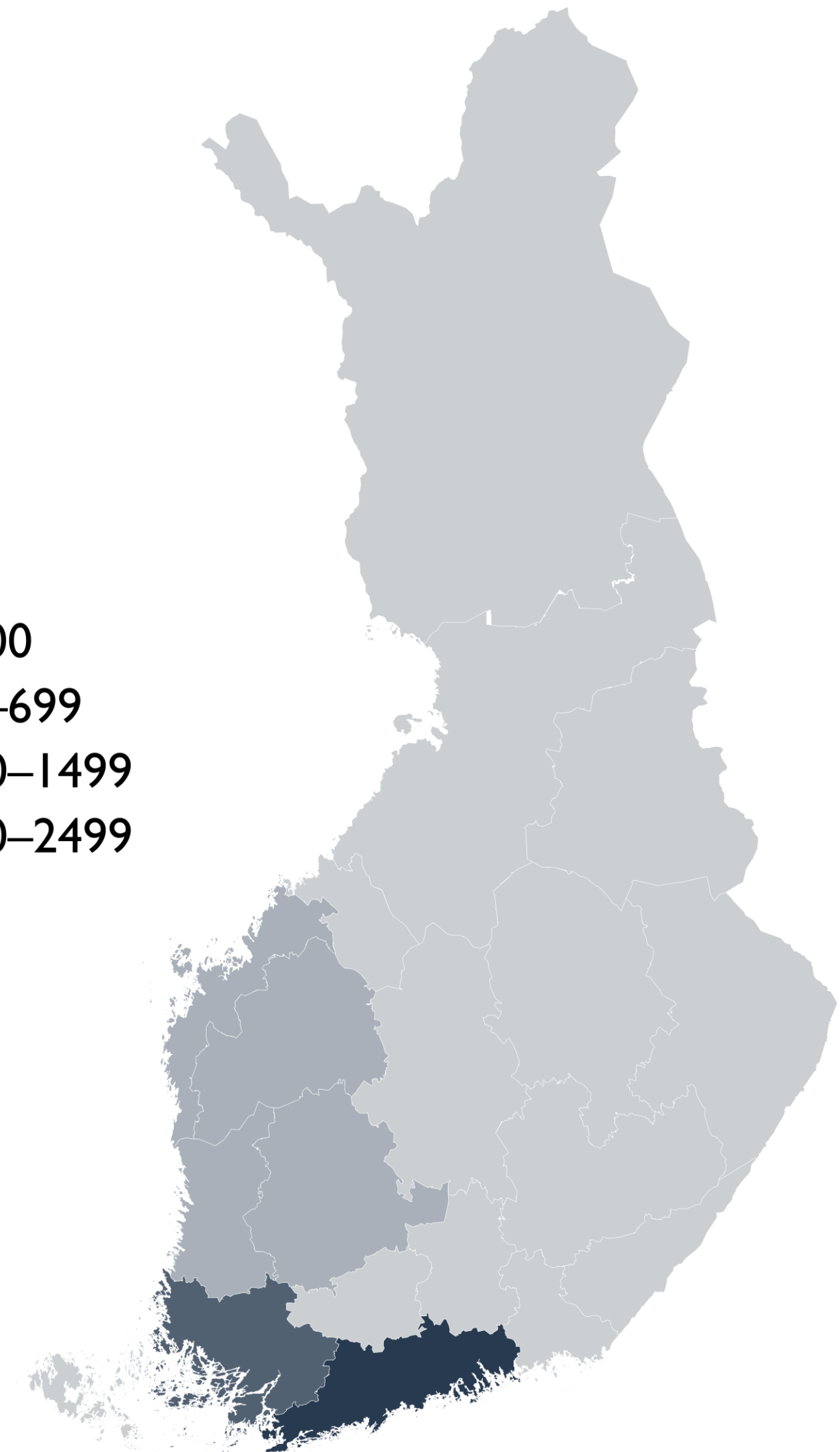

Lähde: SVT 2022a

Suomessa asuvan ukrainalaisväestön lukumäärä maakunnittain vuonna 2021

- Noin puolet Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä asuu pääkaupunkiseudulla ja noin joka neljäs Helsingissä (Saukkonen 2022).
- Ukrainalaisten enemmistö asui Uudellamaalla vuonna 2021. Tämän lisäksi painottuivat mm. Varsinais-Suomi, Satakunta ja Pirkanmaa (SVT 2022a).
- Verrattuna muihin maahanmuuttajiin ukrainalaiset sijoittuvat tasaisemmin eri puolille Suomea (Saukkonen 2022).

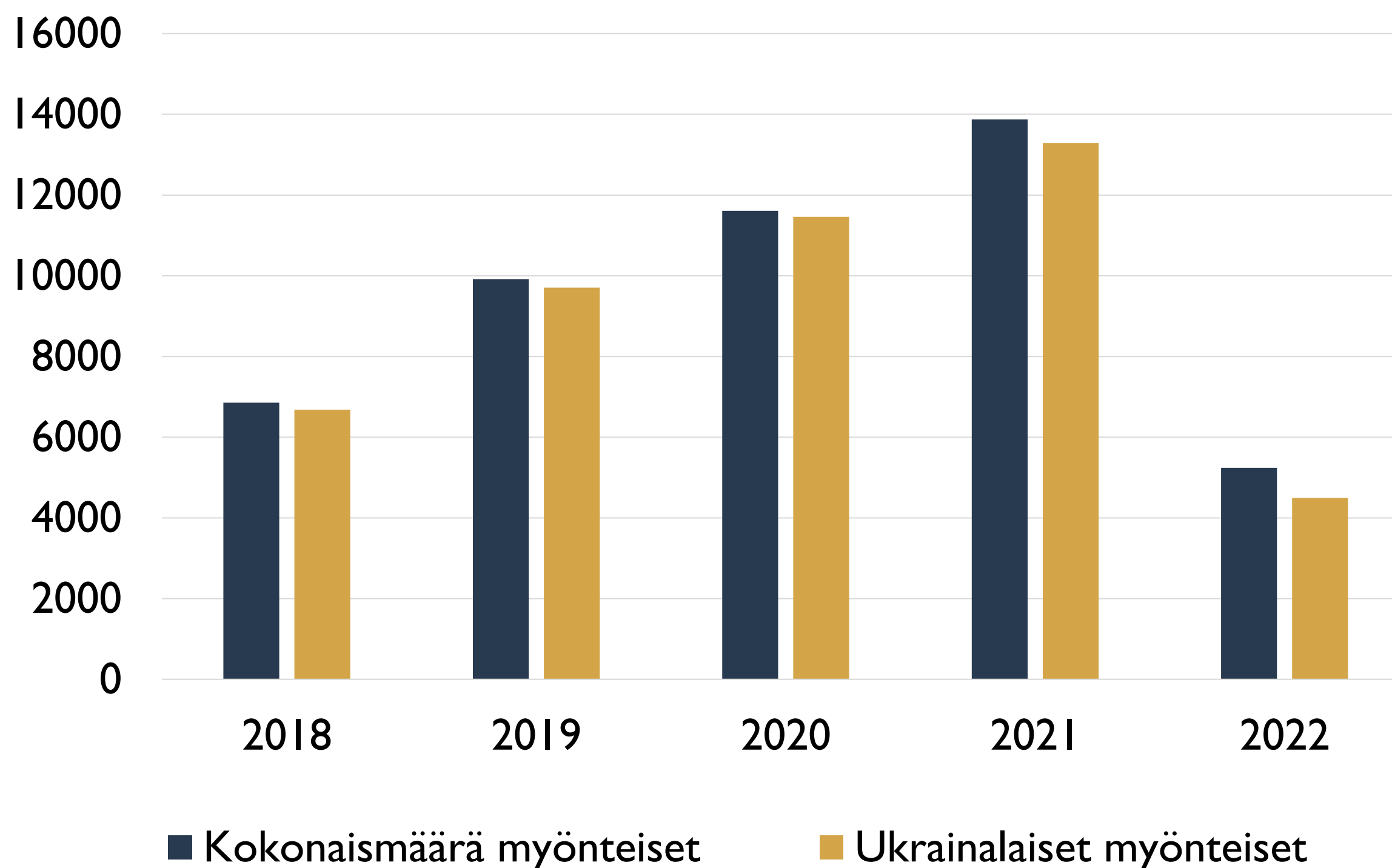
- 0–300
- 300–699
- 1000–1499
- 2000–2499

Valtaosa kausityöntekijöistä on ukrainalaisia

- Ukrainalaiset kausityöntekijät työllistyvät lähinnä maa- ja metsätalouteen.
- Kausityötodistuksia voidaan myöntää viisumivapaiden maiden kansalaisille, jotka tekevät kausityötä Suomessa enintään 90 päivää.
- Valtaosa kaikista kausityötodistuksista myönnetään Suomessa ukrainalaisille.

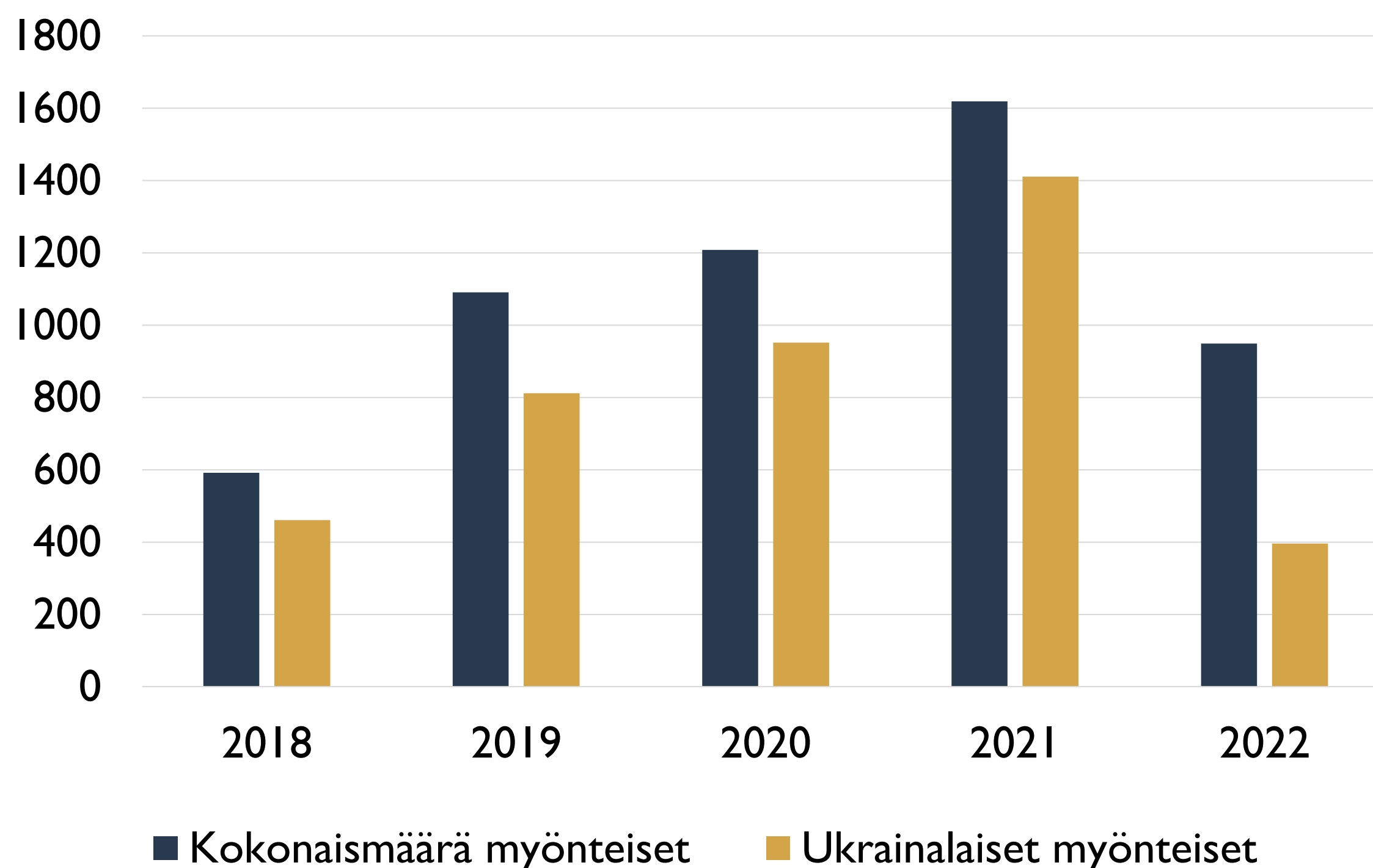
Kausityötodistusten lukumäärä vuosina 2018–2022

Valtaosa kausityöntekijöistä on ukrainalaisia

- Kausityölupia voidaan myöntää 3–9 kuukaudeksi Suomeen saapuville kausityöntekijöille.
- Ukrainalaisille myönnettyjen kausityölupien osuus kaikista myönnetyistä luvista on korkea.
- Vuonna 2022 marraskuun puoliväliin mennessä ukrainalaisille on myönnetty noin 400 kausityölupaa, mikä on merkittävästi vähemmän kuin vuonna 2021.

Kausityölupien lukumäärä vuosina 2018–2022

Sodan seurauksena Suomeen saapuneet ukrainalaiset ja arvio tulevasta

Tilapäinen suojele

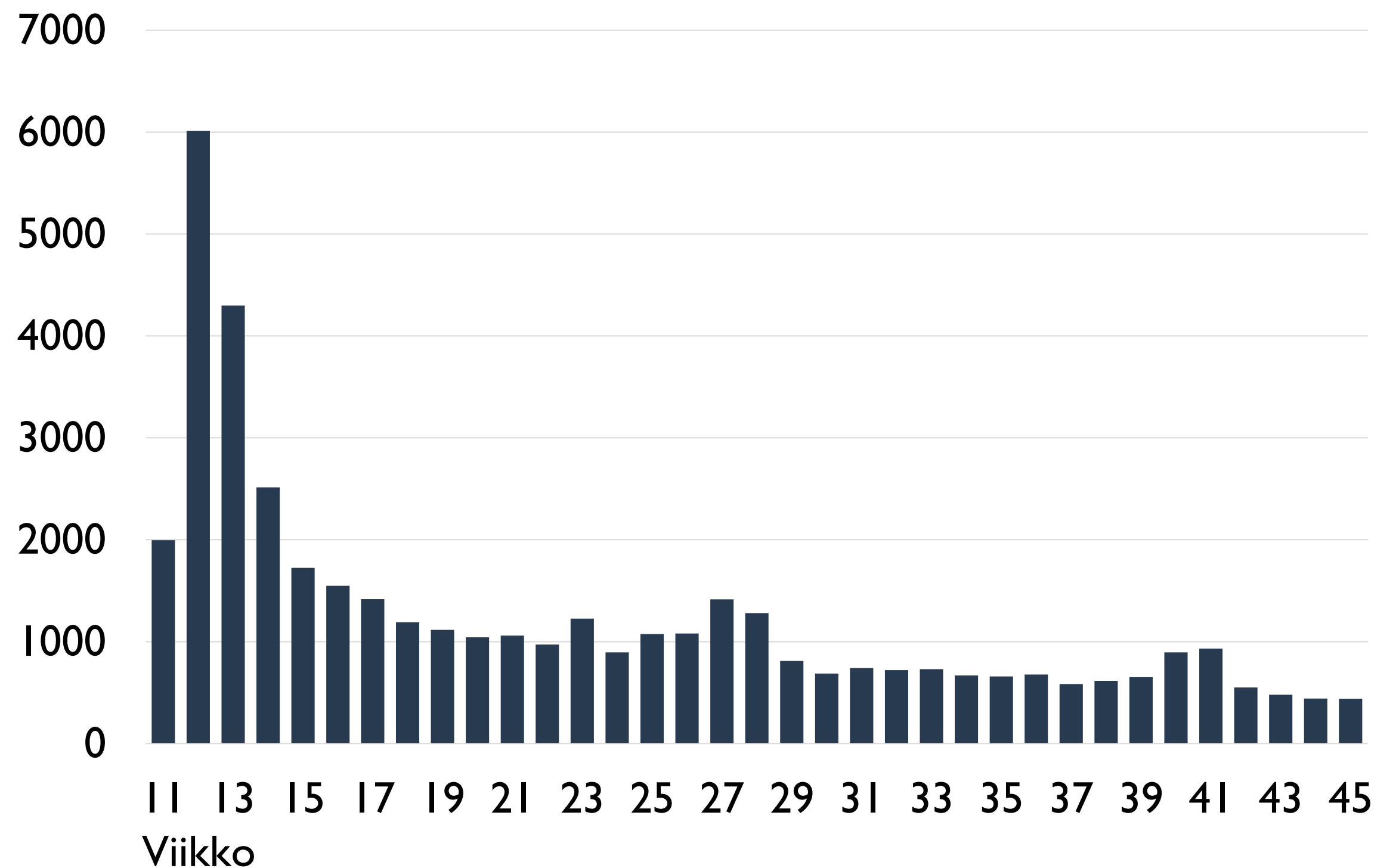
Tilapäinen suojele on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelelun voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeassa ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa. (Sisäministeriö 2022a)

- Ennen sotaa Suomessa asui noin 7000 Ukrainan kansalaista. Oleskelulupa tilapäisen suojelelun perusteella on myönnetty 25.11.2022 mennessä noin 45 000:lle Ukrainasta paenneelle (Maahanmuuttovirasto 2022f).
- Vuoden loppuun mennessä tilapäistä suojelelun saavien määrän arvioidaan olevan noin 48 000 (Valtioneuvosto 2022).
- Arvio (25.11.2022) on, että vuonna 2023 Ukrainasta saapuu noin 30 000–40 000 uutta tilapäisen suojelelun hakijaa. Sisäministeriö on nostanut arviota aiemmasta 30 000:sta ja sitä tarkennetaan jatkuvasti (Sisäministeriö 2022b).

Ukrainalaisten tilapäisen suojelun hakemukset

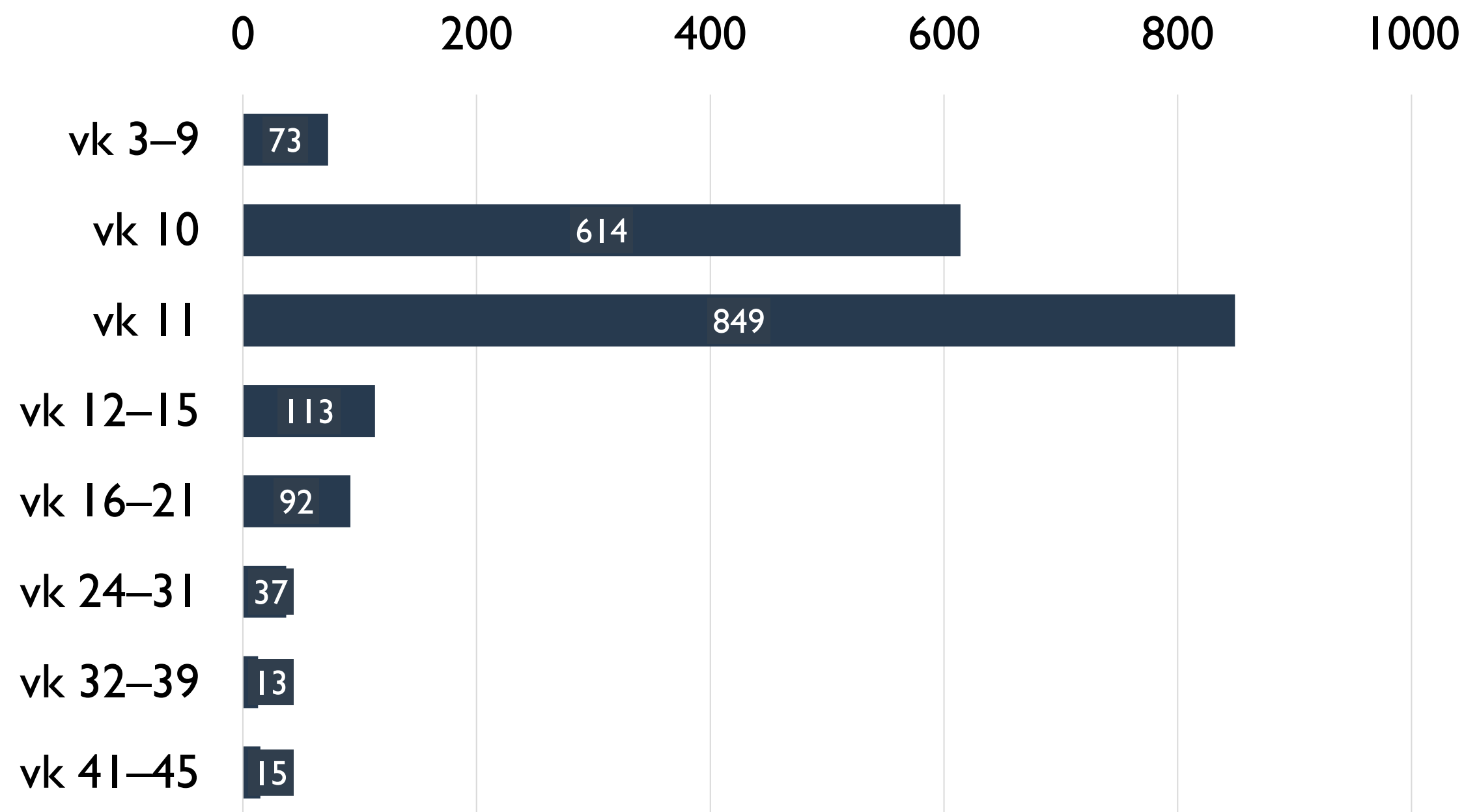
- Venäjän hyökättyä Ukrainaan 24. helmikuuta 2022 tilapäisen suojelun hakemuksia jätettiin reilua kahta viikkoa myöhemmin noin 6000 viikolla 12 sekä noin 4300 viikolla 13.
- Heinäkuun puolen välin jälkeen tilapäisen suojelun määrä laski.
- Ukrainasta paenneista tilapäistä suojelua Suomessa saavista noin 550 henkilöä on muita kuin Ukrainan kansalaisia (11/2022).

Ukrainalaisten tilapäisen suojelun hakemukset vuonna 2022

Ukrainalaisten turvapaikkahakemusten määrän kehitys

Ukrainalaisten turvapaikkahakemusten lukumäärä
viikot 3–45, 11/2022 saakka

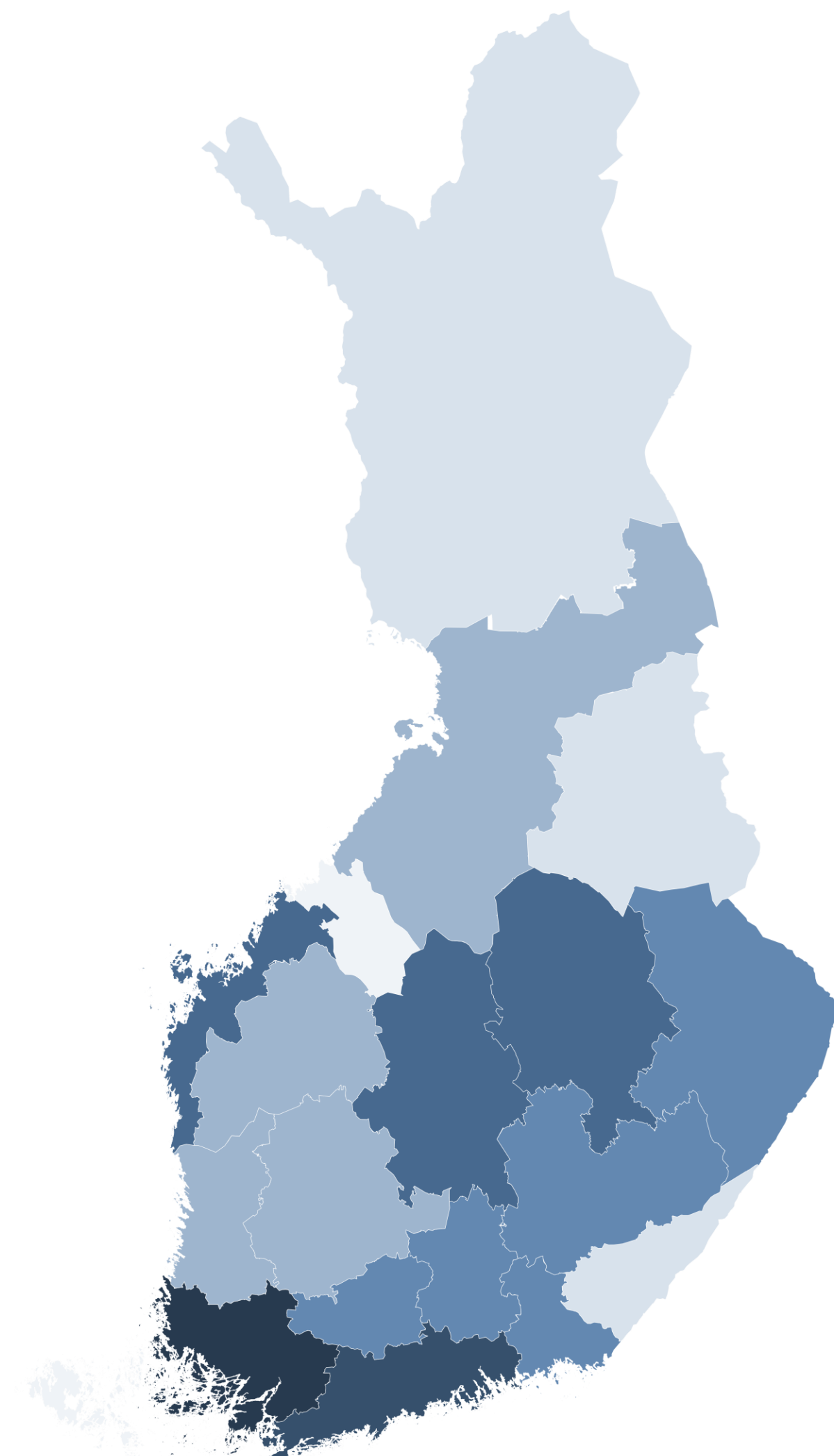
- Turvapaikkahakemusten määrä moninkertaistui viikolla 10: hakemuksia saapui noin 600. Seuraavalla viikolla hakemusten määrä lisääntyi entisestään: turvapaikkaa haki noin 850 ukrainalaista.
- Turvapaikkahakemuksia jätettiin pääosin sodan alkuvaiheessa ennen kuin tieto tilapäisen suojelun mahdollisuudesta oli levinnyt ukrainalaisten keskuudessa.
- Mikäli henkilö hakee sekä turvapaikkaa että tilapäistä suojelua ja on oikeutettu tilapäiseen suojeluun, turvapaikkahakemuksen käsittelyä ei edistetä Maahanmuuttovirastossa tilapäisen suojelun voimassaoloaikana.

Sodan seurauksena Suomeen saapuneiden eri ikäisten ukrainalaisten sijoittuminen maakunnittain

- Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevista ukrainalaisista enemmistö asuu Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.
- Heistä Uudellamaalla asuu noin 7700 ja Varsinais-Suomessa noin 5300.
- Vastaanottojärjestelmässä ilman kuntatietoa olevia ukrainalaisia on koko maassa yhteensä noin 180 henkilöä. Kuntatiedon puute johtuu siitä, että joidenkin yksittäisten henkilöiden osoitetiedot puuttuvat Maahanmuuttoviraston järjestelmästä.

Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevat ukrainalaiset maakunnittain

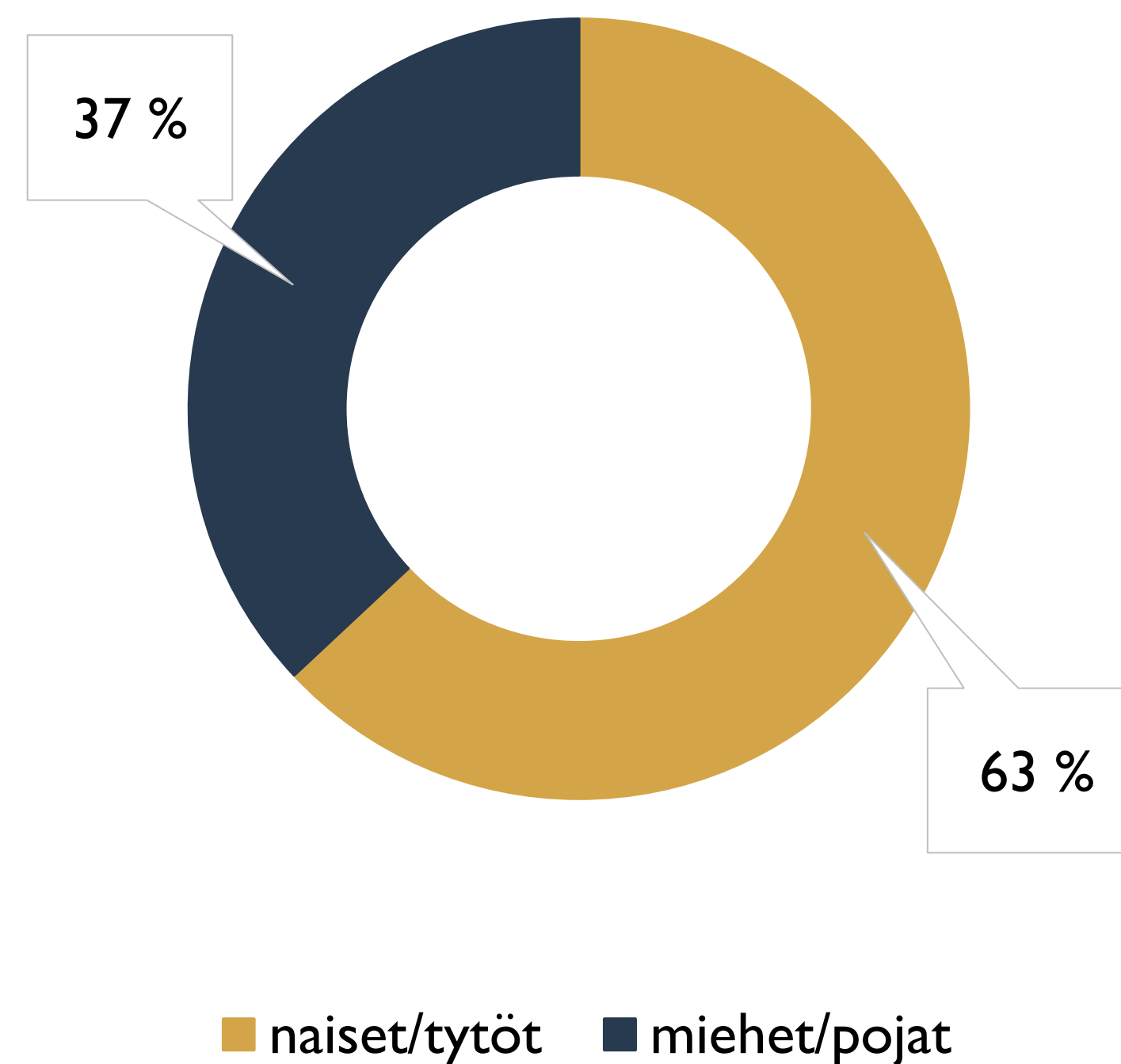
- 0–499
- 500–999
- 1000–1499
- 1500–1999
- 2000–2499
- 2500–2999
- 3000–3499
- 3500–3999
- 4000–4499
- 4500–4999
- 5000–5499

Sodan seurauksena Suomeen saapuneiden ukrainalaisten sukupuolijakauma

- Tilapäisen suojelun ja turvapaikkahakemuksen vireille laittaneista ukrainalaisista 37 prosenttia on miehiä tai poikia, 63 prosenttia naisia tai tyttöjä.

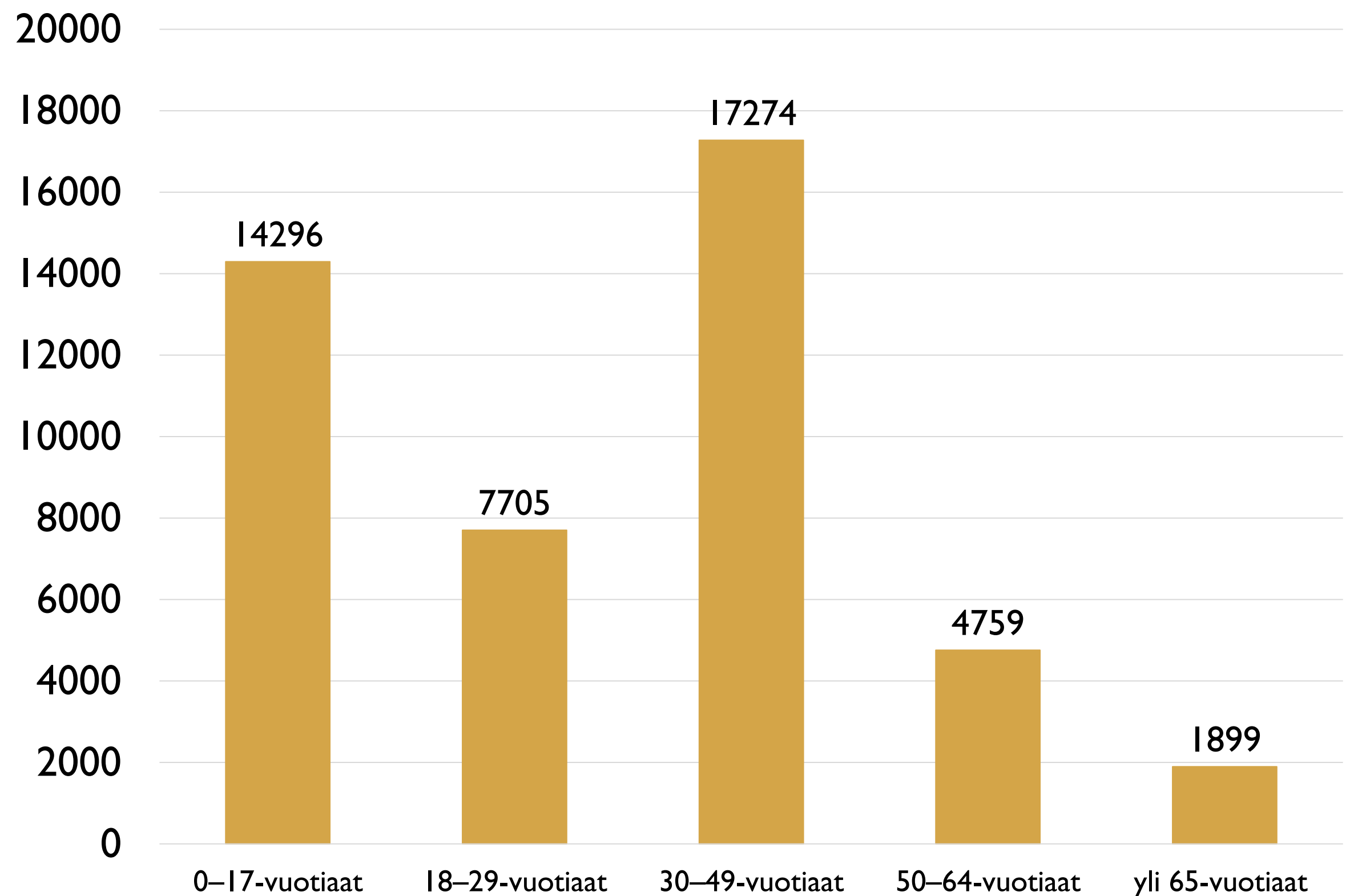
Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten
sukupuolijakauma 1.1.–21.11.2022

Sodan seurauksena Suomeen saapuneiden ukrainalaisten ikäjakauma

- Tilapäistä suojelua ja turvapaikkaa hakeneista 38 prosenttia on 30–49-vuotiaita ja 31 prosenttia on alaikäisiä.
- 50-vuotiaita ja sitä vanhempia hakijoita on 14 prosenttia.

Tilapäisen suojelun ja turvapaikkahakemuksen
vireille laittaneiden ukrainalaisten ikäjakauma ajalla 1.1.–21.11.2022

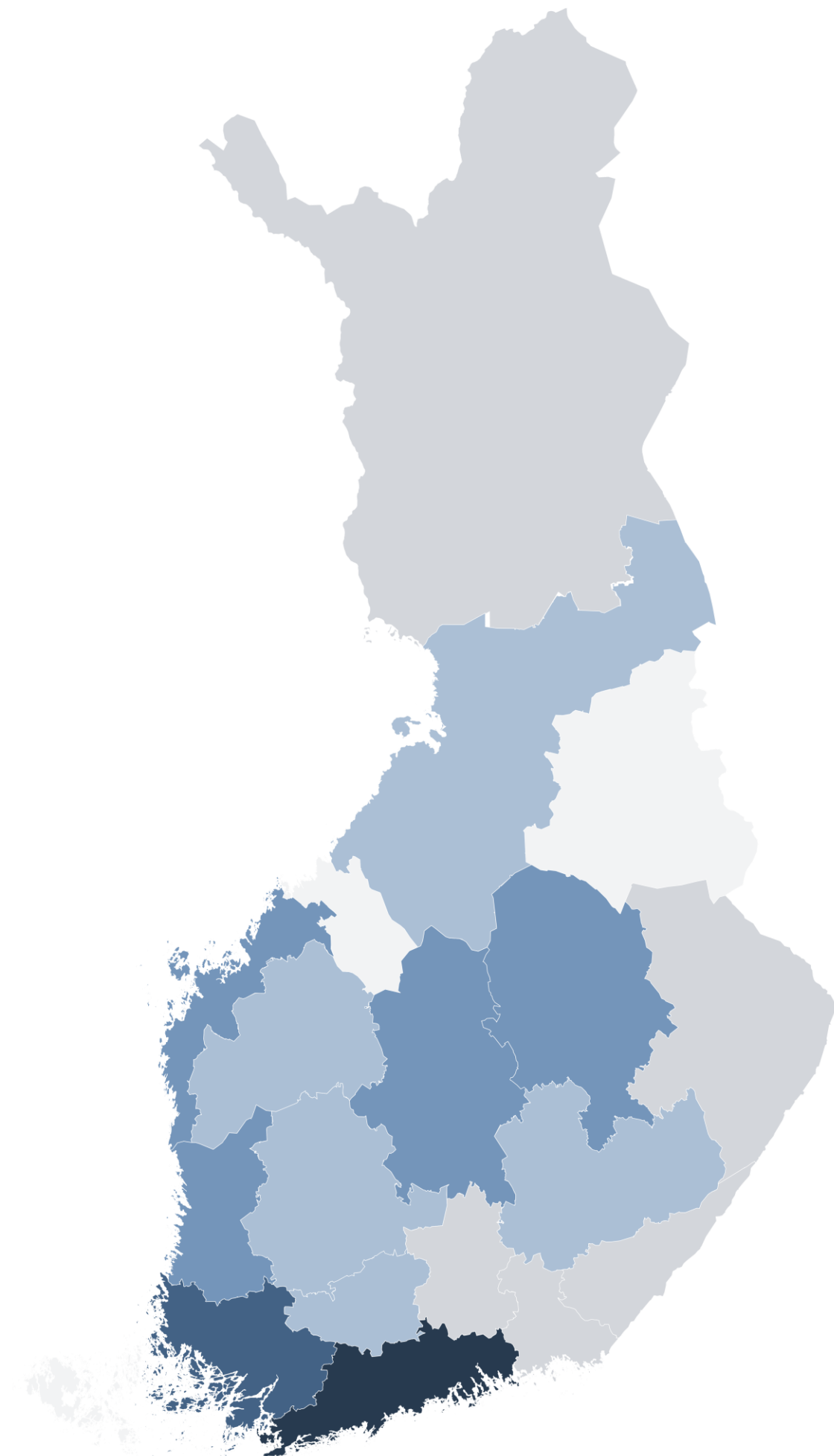

Suuri osa alaikäisistä ukrainalaisista on sijoittunut Uudellemaalle ja Varsinais-Suomeen

- Alaikäisiä ukrainalaisia on sijoittunut eniten Uudenmaan ja Varsinais-Suomen lisäksi Pohjois-Savoon.
- Vastaanottojärjestelmässä 0–17-vuotiaita ukrainalaisia on yhteensä noin 11 000, mikä on noin 31 prosenttia kaikista vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevista.
- 60 alaikäisen oleskelupaikkakunnasta ei ole tietoa järjestelmässä.
- Suurin osa alaikäisistä saapuu huoltajansa tai muun läheisensä kanssa.

Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevat 0–17-vuotiaat ukrainalaiset maakunnittain

- 0–199
- 200–399
- 400–599
- 600–799
- 1400–1599
- 2200–2399

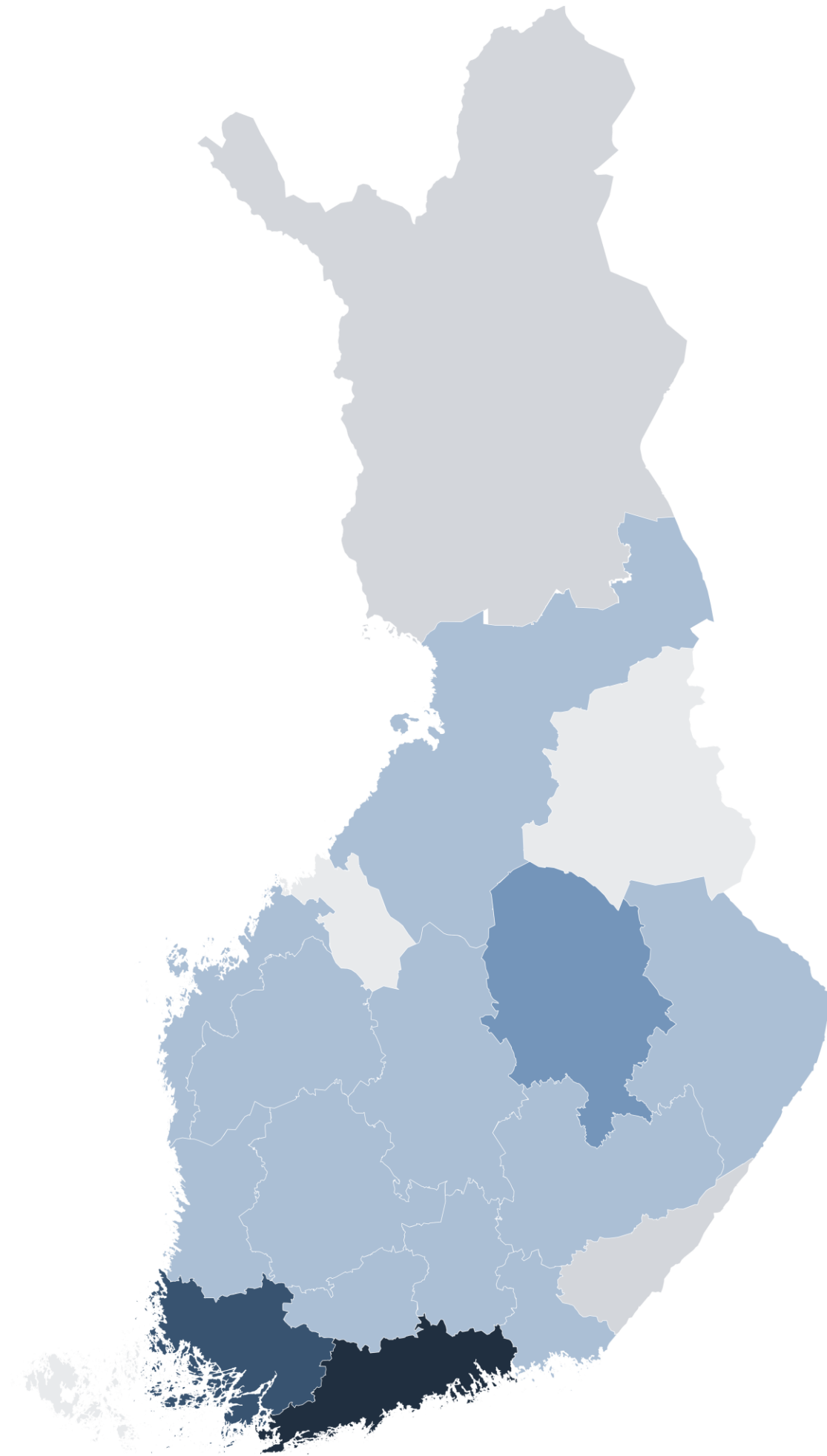

Työikäisiä ukrainalaisia asuu kaikissa maakunnissa

- Eteläisimmän Suomen lisäksi 18–59-vuotiaita asuu Pohjois-Savossa, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla.
- 18–59-vuotiaita on yhteensä noin 22 000, mikä on noin 62 prosenttia kaikista vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevista ukrainalaisista.
- Lisäksi ilman kuntatietoa olevia 18–59-vuotiaita ukrainalaisia on noin 100.

Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevat 18–59-vuotiaat ukrainalaiset maakunnittain

- 0–399
- 400–599
- 600–1399
- 1400–1599
- 3400–3599
- 4800–4999

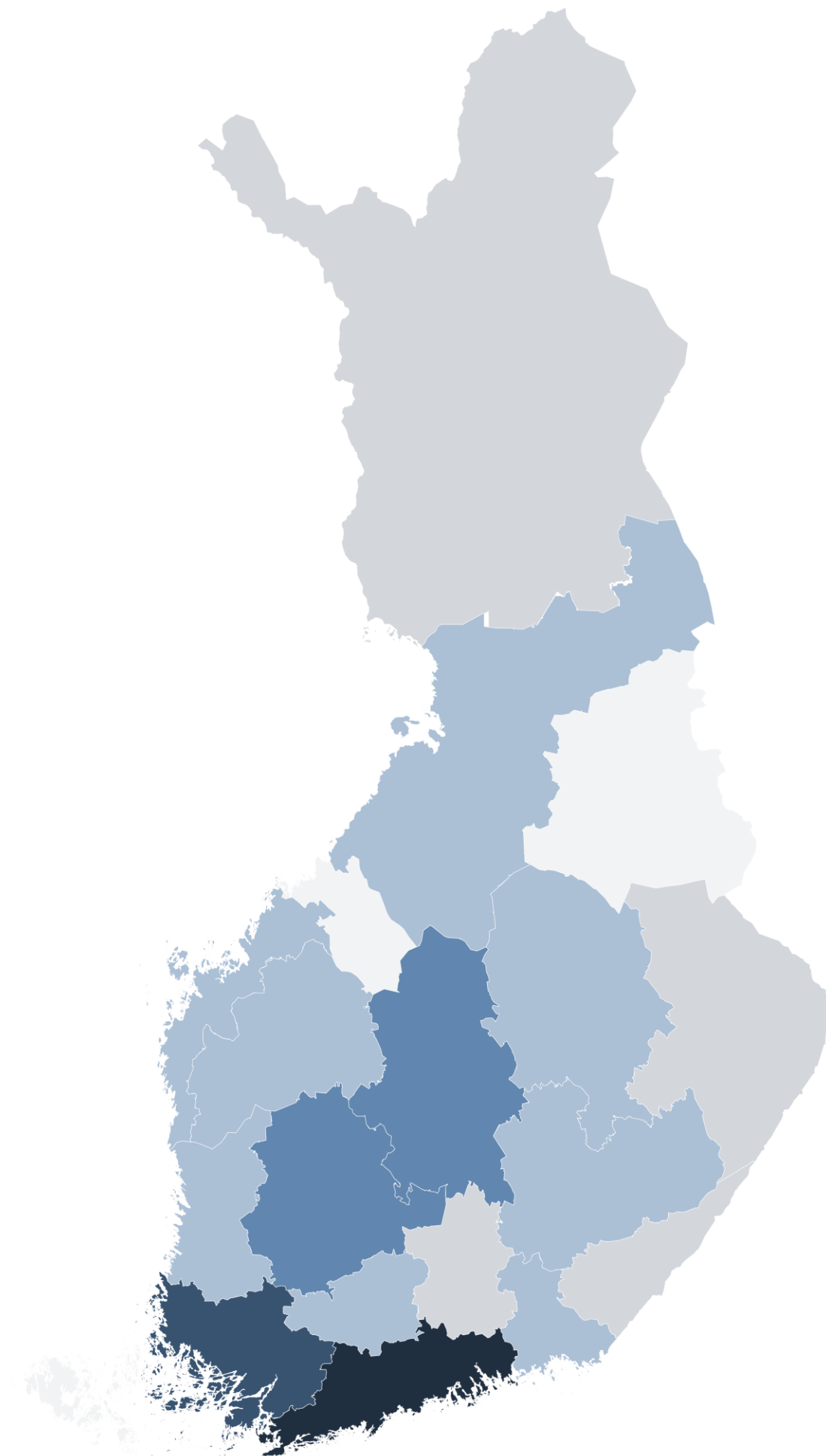

Yli 60-vuotiaita asuu erityisesti Etelä- ja Keski-Suomessa

- 60-vuotiaita ja sitä vanhempia ukrainalaisia asuu eniten Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.
- Myös Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa asuu 60-vuotiaita tai vanhempia ukrainalaisia.
- 60-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus on noin 8 prosenttia vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevista ukrainalaisista.
- Kuntatietoa ei ole saatavilla noin 10 henkilön osalta.

Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevat 60-vuotiaat ja vanhemmat ukrainalaiset maakunnittain

- 0–50
- 50–100
- 100–150
- 150–200
- 300–350
- 650–700

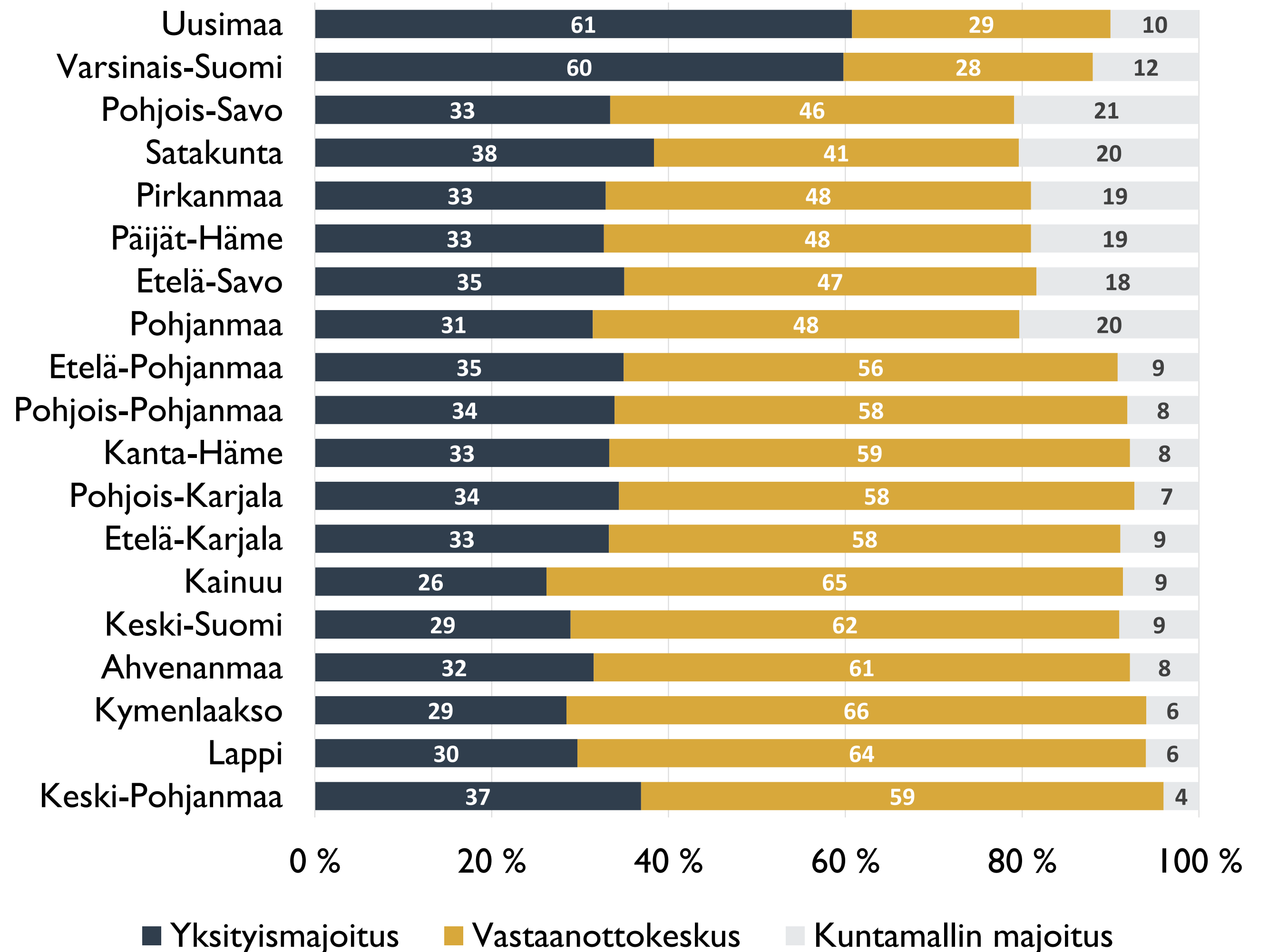

Enemmistö

ukrainalaisista asuu yksityismajoituksessa

- Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa yksityismajoituksen osuus muihin majoitusmuotoihin verrattuna on selvästi suurempi kuin muissa maakunnissa.
- Kymenlaaksossa, Kainuussa ja Lapissa vastaanottokeskusmajoituksen osuus suhteessa muihin majoitusmuotoihin on suurin.
- Kuntamallin majoituksen osuus vaihtelee maakunnittain.

Vastaanottojärjestelmässä olevien ukrainalaisten majoitusmuodot maakunnittain

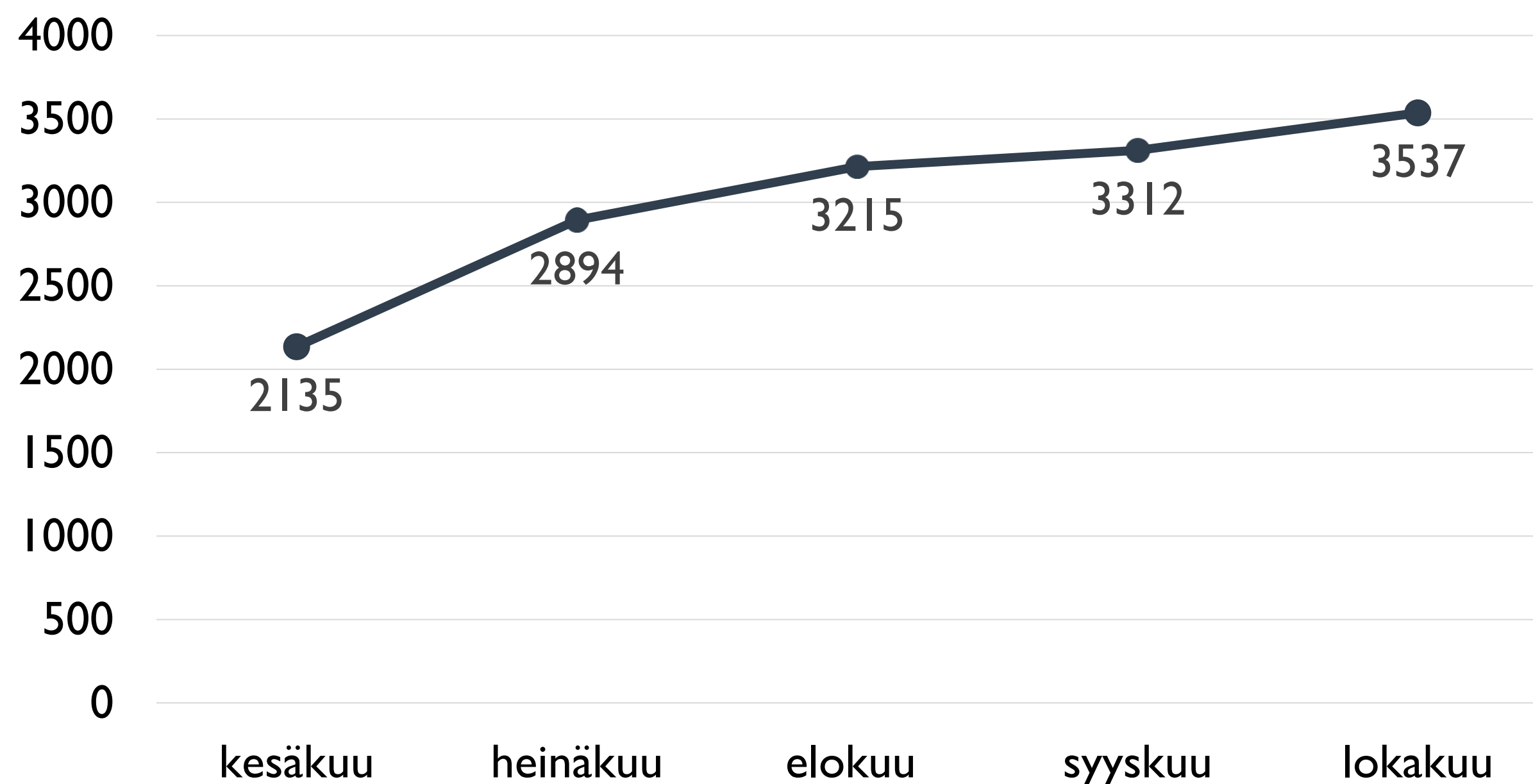

Ukrainalaiset työskentelevät Suomessa harvoin yrittäjinä

- Vuonna 2021 vakinaisesti Suomessa asuvasta ja työskentelevästä ukrainalaisväestöstä 95 prosenttia oli palkansaajia ja 5 prosenttia yrittäjiä, mikä on huomattavasti vähemmän kuin yrittäjien prosenttiosuus koko väestön kohdalla.
- Työvoiman ulkopuolella oli 40 prosenttia ukrainalaisväestöstä. Työttömiä oli 6 prosenttia.

Työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden ukrainalaisten määrä vuonna 2022

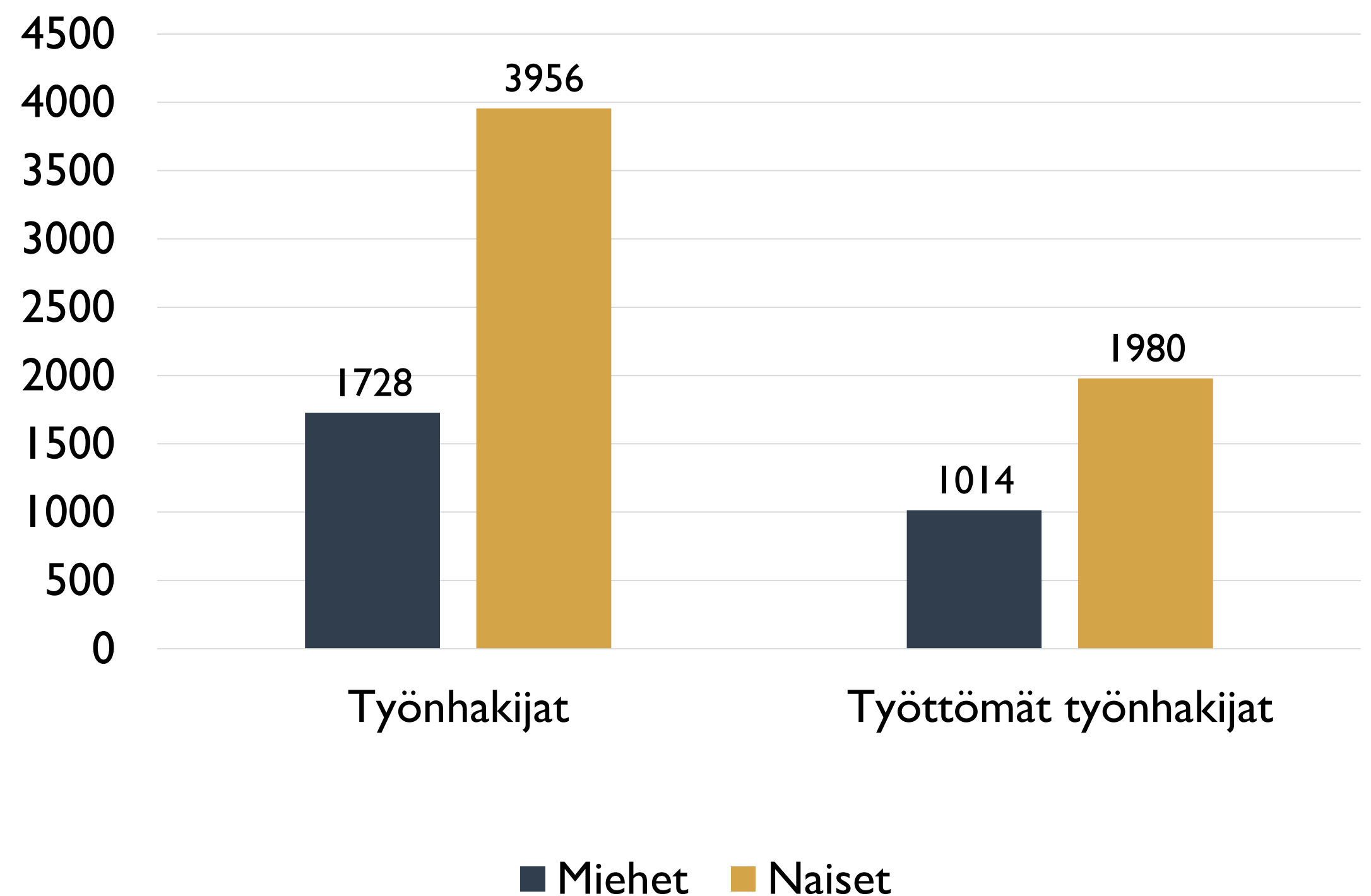
Kuukausikohtaiset luvut sisältävät kaikki Ukrainan kansalaiset, jotka ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi (mukaan lukien tilapäistä suojelua saavat, joita oli 10/2022 työttöminä työnhakijoina noin 3000).

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö
2022a; 2022b; 2022c; 2022d; 2022e

Ukrainasta vuonna 2022 tulleiden naisvaltaisuus heijastuu työttömyystilastoihin

- Tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia työnhakijoita oli lokakuussa 2022 yhteensä noin 5700 henkilöä ja työttöminä työnhakijoina noin 3000 henkilöä.
- Valtaosa sekä työnhakijoista että työttömistä työnhakijoista oli naisia.
- Luvut pitävät sisällään vain ne työnhakijat, jotka ovat ilmoittautuneet virallisesti työnhakijaksi. Työnhakija voi olla myös työssäkäyvä. Kaikki työnhakijat eivät ilmoittaudu virallisesti työnhakijoiksi.

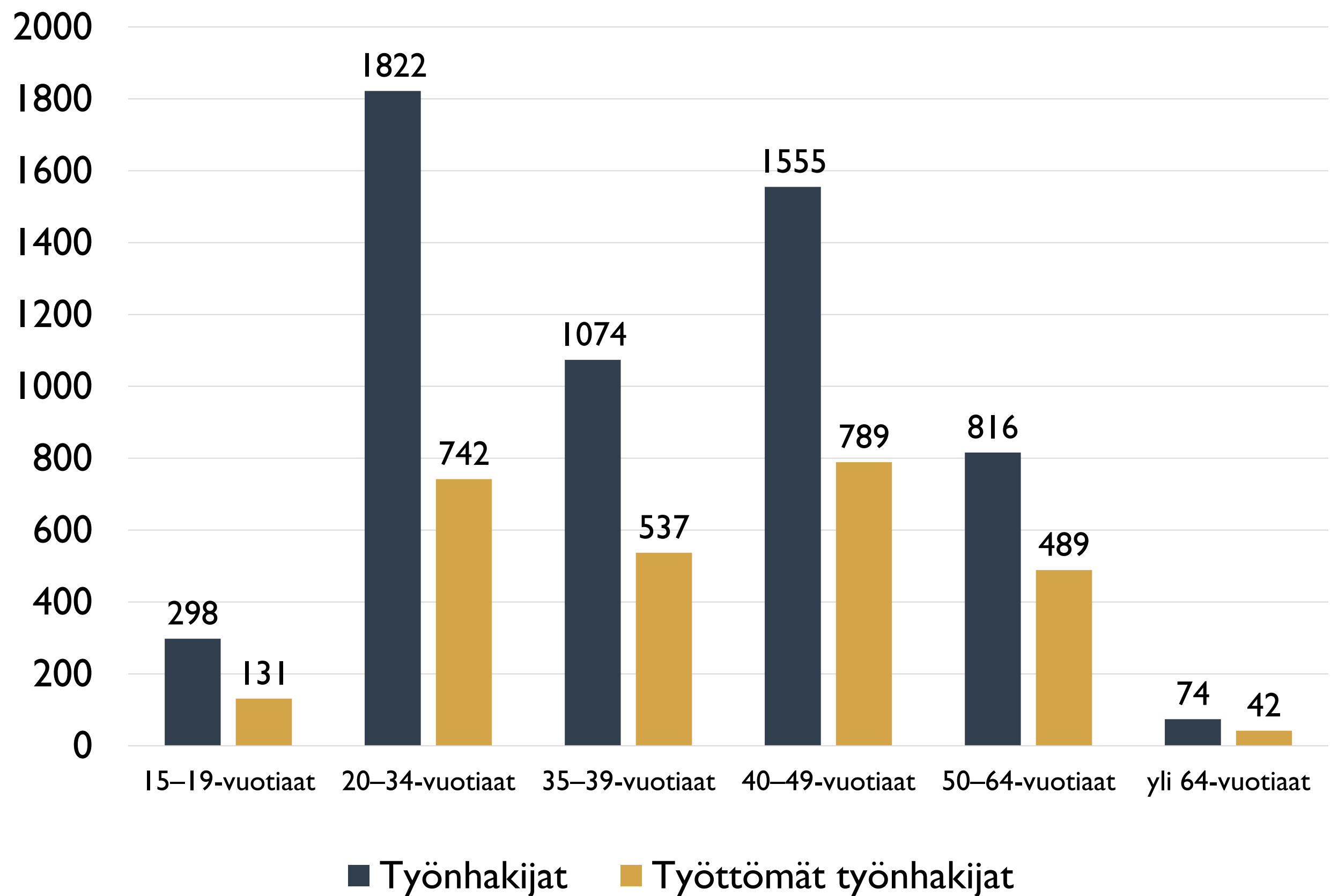
Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työnhakijoiden ja työttömien työnhakijoiden sukupuolijakauma lokakuussa 2022

Noin 30 prosenttia tilapäistä suojelua saavista työikäisistä hakeutunut TE-palvelujen piiriin

- Työikäisiä tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia oli noin 30 000 ja heistä noin 8000 oli ilmoittautunut työnhakijaksi TE-palveluiden piiriin lokakuuhun 2022 mennessä.
- Työnhakijoita ja työttömiä työnhakijoita oli eniten 20–34-vuotiaiden ja 40–49-vuotiaiden ikäryhmissä.
- Vähiten työnhakijoita ja työttömiä työnhakijoita oli 15–19-vuotiaiden ja yli 64-vuotiaiden joukossa.

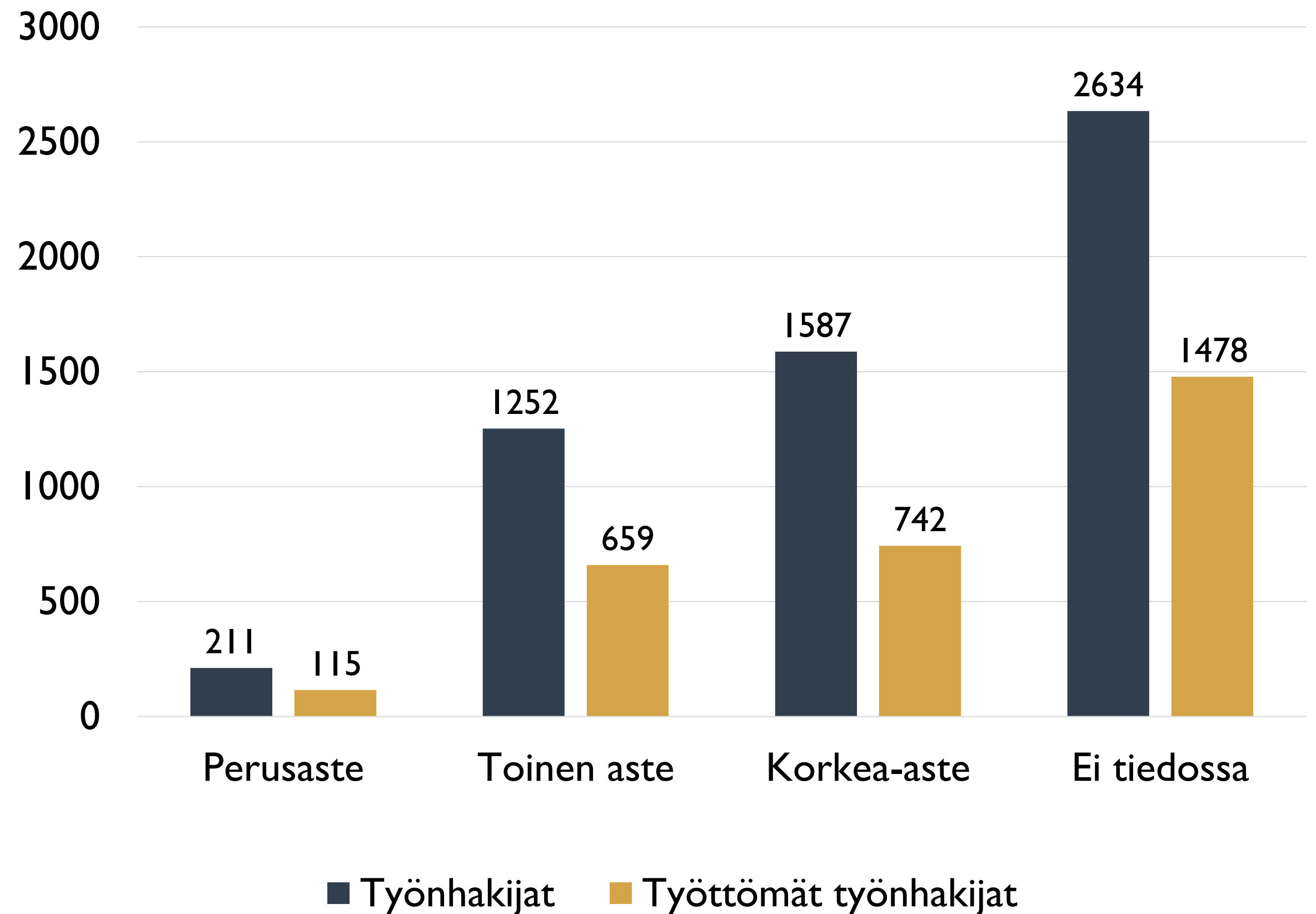
Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työnhakijoiden ja työttömien työnhakijoiden ikäjakauma lokakuussa 2022

Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten koulutustaustasta ei ole tarkkaa tietoa

- Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työnhakijoiden ja työttömien työnhakijoiden joukossa on huomattavan paljon sekä toisen asteen että korkea-asteen tutkinnon suorittaneita.
- Tiedot perustuvat ukrainalaisten omaan ilmoitukseen. Käytettävissä oleva tieto ei välttämättä ole kattavaa.

Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työnhakijoiden ja työttömien työnhakijoiden koulutustaso lokakuussa 2022

Ukrainan kansalaisia nyt Suomessa suurin piirtein yhtä paljon kuin Viron kansalaisia

- Ukrainan kansalaisia (tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset mukaan lukien) oli Suomessa joulukuussa 2022 suunnilleen yhtä paljon kuin Suomen väestöön kuuluvia Viron kansalaisia. Virolaiset ovat pitkään olleet suurin ulkomaan kansalaisten ryhmä. (Tilastokeskus 2021; Maahanmuuttovirasto 2022d.).
- Ukrainalaiset olivat lokakuussa 2022 virolaisten jälkeen toiseksi suurin yksittäinen ryhmä ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022e).
- Ukrainalaisia työttömiä työnhakijoita oli lokakuun lopussa noin 3500, mikä on noin 11 prosenttia kaikista ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022e).
- Ukrainalaisten työnhakijoiden keskuudessa etenkin koulutukseen osallistuvien määrä on kasvanut voimakkaasti syksyn 2022 aikana (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022e).

Suhteutettuna kokonaiskuvaan

- Ulkomaalaisia työttömiä työnhakijoita oli lokakuussa 2022 noin 32 000, mikä on noin 14 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022e).
- Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä nousi vuoden 2021 lokakuusta 5 prosenttia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022e).

OSA 2

Eurooppalaista ja kotimaista taustaa

Eurooppalaista ja kotimaista taustaa

Katsauksen toinen osa sisältää eurooppalaista tietoa sotaa paenneista ukrainalaisista. Lisäksi alussa avataan tiiviisti pakolaisuuden historiaa Suomessa.

Pakolaisuuden historiaa Suomessa: asia ei ole uusi

- Pakolaiset ovat tulleet viime vuosikymmeninä Suomeen joko turvapaikanhakijoina, kiintiöpakolaisina tai perheenyhdistämisen seurauksena (Pakolaisapu 2022).
- Uusi menettely on Venäjän hyökkäyssodan seurauksena maaliskuussa 2022 käyttöön otettu EU-laajuinen tilapäisen suojelun direktiivi, joka koskee Ukrainasta paenneita.
- Pakolaisuuden historia on Suomessa pitkä: jo Venäjän vallankumouksen aikana ihmisiä pakeni Suomeen. Perheitä, lapsia ja eri sukupuolten edustajia on vastaanotettu historian eri vaiheissa. (Alho 2021; Välimäki 2019a, 2019b).
- Toisen maailmansodan aikana Suomesta lähetettiin turvaan muihin Pohjoismaihin – erityisesti Ruotsiin – yli 70 000 lasta. Matkaan lähti myös äitejä (Välimäki 2019b).

Pakolaisuuden historiaa Suomessa: asia ei ole uusi

- Toisen maailmansodan yhteydessä suuren maansisäisen pakolaisten ryhmän muodostivat Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta evakuoitut suomalaiset, yli 430 000 ihmistä.
- 1970- ja 1980-luvuilla Suomi vastaanotti pieniä määriä pakolaisia muun muassa Chilestä ja Vietnamista.
- 1990-luvulla pakolaisia saapui sotien seurauksena pääasiassa Balkanilta ja Somaliasta.
- 2015 Suomeen saapui noin 32 000 turvapaikanhakijaa Lähi-idästä, lähinnä Irakista. Vertailun vuoksi: vuoden 2022 aikana Ukrainasta on paennut Suomeen noin 45 000 ihmistä Venäjän hyökkäyksen seurauksena.

(Esim. Alho 2021; Pakolaisapu 2022; Välimäki 2019a, 2019b)

Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset – Euroopan tilanne

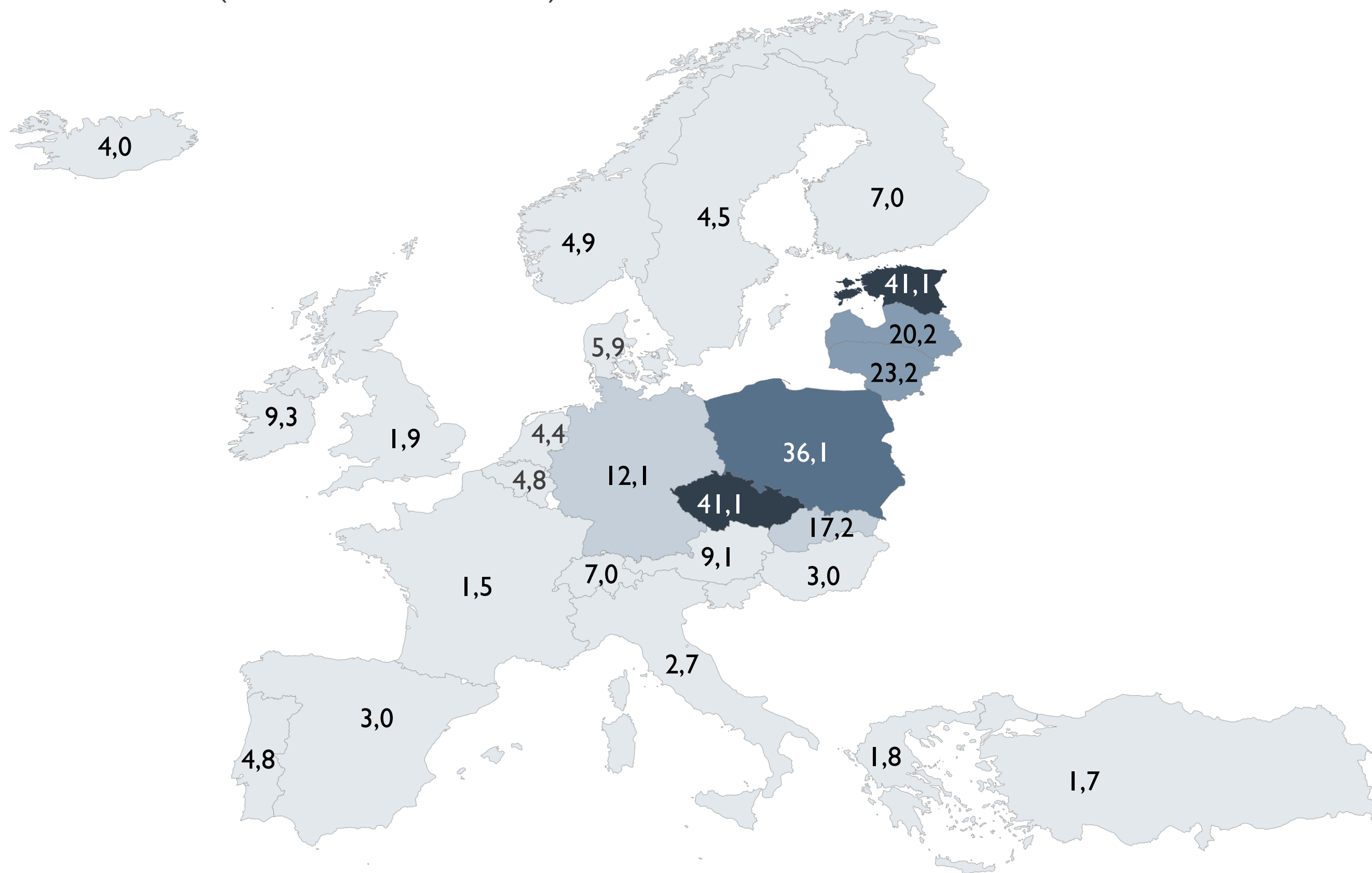
- Euroopassa on ukrainalaispakolaisia noin 8 miljoonaa (UNHCR 2022a).
- Ukrainalaispakolaisia, jotka ovat rekisteröityneet tilapäisen suojelun tai muun vastaavaan kansallisen suojelujärjestelmän piiriin Euroopassa, on noin 5 miljoonaa (UNHCR 2022a).
- Arvioiden mukaan Ukrainasta Eurooppaan paenneista noin 90 prosenttia on naisia ja lapsia (UN Women 2022).
- 18–60-vuotiaista miehistä useimmat eivät lähde Ukrainasta sotatilalain vuoksi. Monet heistä osallistuvat sotatoimiin ja maanpuolustukseen (UN Women 2022).

Eurooppalaista tietoa Ukrainasta paenneiden työllisyydestä

- Työvoiman arvioidaan lisääntyvän Ukrainan kriisin seurauksena Euroopassa noin 0,5 prosenttia vuoden 2022 loppuun mennessä (OECD 2022).
- Eurooppaan paenneista täysi-ikäisistä ukrainalaisista noin 28 prosenttia on ilmoittanut työllistyneensä tai työllistäneensä itsensä touko-kesäkuussa 2022. Noin 36 prosenttia ukrainalaisista on työttömiä (UNHCR 2022b).
- Tarkkaa tietoa ukrainalaisten työllistymisestä eri Euroopan maissa ei tällä hetkellä ole saatavilla.

Ukrainasta
 paenneet
 ovat jakautuneet
 hyvin epätasaisesti
 eri Euroopan
 maihin

Ukrainasta sotaa paenneiden pakolaisten määrä suhteutettuna Euroopan maiden väkilukuihin (määrä/1000 asukasta)

Nostoja tilastoista

- Ukrainalaiset (tilapäistä suojelua saavat mukaan lukien) olivat vuoden 2022 lopulla suunnilleen yhtä suuri maahanmuuttajaryhmä kuin Suomen väestöön kuuluvat Viron kansalaiset. Viron kansalaiset ovat pitkään olleet suurin ulkomaan kansalaisten ryhmä.
- Ukrainalaiset sijoittuvat eri puolille Suomea tasaisemmin kuin muu maahanmuuttajaväestö. Tämä liittyy ainakin osittain siihen, että monet ukrainalaiset työskentelevät maatalouden kausitöissä.
- Suomi on vastaanottanut väkilukuunsa nähden huomattavasti enemmän Ukrainasta paenneita kuin Ruotsi, mutta huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Viro ja Puola.
- Ennen sotaa Suomessa asui huomattavasti enemmän ukrainalaismiehiä kuin -naisia. Tilanne muuttui pakolaisuuden seurauksena: nyt naisia on enemmän kuin miehiä.
- Ukrainalaisten pakolaisten työllistymisestä ei ole tarkkaa tietoa Suomessa eikä muualla.

OSA 3

Ukrainalaiset suomalaisessa yhteiskunnassa

Mitä ukrainalaiset ajattelevat elämästään Suomessa?

Katsauksen kolmannessa osassa vastataan seuraavaan kysymykseen:

- Mitä ukrainalaiset ajattelevat elämästään Suomessa nyt: elämäntilanne, tarpeet ja toiveet, myönteiset ja kielteiset kokemukset?

Tämä osa perustuu haastatteluaineistoon.

Ukrainalaiset ovat saaneet turvaa Suomesta

Haastatellut ukrainalaiset ovat hakeneet Suomesta tilapäistä suojelua Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi tai tulleet Suomeen työn perässä.

Osa on tullut Suomeen perheensä kanssa. Mukana on myös lapsia.

Vastaanottojärjestelmän piirissä olevat ukrainalaiset asuvat yksityismajoituksessa, kunnan tarjoamassa majoituksessa tai vastaanottokeskuksissa.

”Saavuin kolmen lapseni kanssa elokuun lopussa. Matka miehityiltä alueilta oli pitkä ja vaarallinen, joten en halua puhua siitä. Olemme onnellisia, kun olemme turvassa ja terveitä.”

(Lyudmyla, 40-vuotias ukrainalaisnainen)

”Asuntoja ei riittänyt kaikille ja koska meillä ei ole kotikuntaa, emme voi vuokrata mitään. Tämän takia olemme asuneet jo kolme kuukautta tyttäreemme luona. Siellä on melko ahdasta, koska meitä on siellä neljä ihmistä, koira ja kissa.”

(Bohdan, 54-vuotias ukrainalaismies)

Suomalaisten suhtautuminen ukrainalaisiin on ollut myönteistä

Ukrainalaispakolaisten vastaanoton tehtävissä työskentelevät ammattilaiset sekä sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston viranhaltijat tuovat haastatteluissa esiin, että suomalaiset ovat ottaneet ukrainalaiset vastaan poikkeuksellisen lämpimästi.

Myös ukrainalaiset painottavat, että suomalaiset ovat suhtautuneet heihin ystävällisesti ja auttavaisesti.

”Suomi ja suomalaiset on vastaanottaneet ukrainalaiset todella avoimesti ja avosylin.”
(Hanna, viranhaltija sisäministeriöstä)

”Jokainen kylän ihminen tervehti meitä ja kysyi meiltä tilanteesta ja siitä, mitä apua he voisivat tarjota ukrainalaisille. Se oli sydäntälämmittävää.”
(Oksana, 33-vuotias ukrainalaisnainen)

”People in Finland, very very kind and friendly. So when they say, where are you from, and we say, we are from Ukraine, they are happy that we are not Russians.”
(Ivan, 26-vuotias ukrainalaismies)

Ystävällinen
suhtautuminen
helpottaa, mutta
sodan aiheuttama
kuormitus vaikeuttaa
ukrainalaisten
sopeutumista

Haastateltujen ukrainalaisten mukaan Suomeen sopeutumista helpottavia tekijöitä ovat erityisesti suomalaisten ystävällinen suhtautuminen, aiempi Suomessa asuminen, englannin kielen taito ja työnteko.

Sopeutumista hankaloittavia tekijöitä ovat erityisesti sodan aiheuttama kuormitus ja englannin tai suomen kielen taidon puuttuminen.

”Tärkeä tekijä tässä on tietysti myös suomalaisten suhtautuminen ukrainalaisiin. Tunnen ja näen niin paljon tukea heissä. Ihmiset piristävät meitä.”

(Sofiya, 45-vuotias ukrainalaisnainen)

”Tämä ei ole minulle helppoa, ja ensimmäisen kuukauden aikana minun piti ottaa lääkettä, että pystyisin nukkumaan. En pystynyt selviytymään stressistä, joka aiheutui, kun jouduin jälleen pakenemaan venäläisiä [haastateltava viittaa vuoden 2014 miehitykseen].”(Bohdan, 54-vuotias ukrainalaismies)

Lapset oppivat
uuden kielen
nopeasti, mutta
kaipaavat
Ukrainaan

Lastensa kanssa maahan tulleet ukrainalaiset arvioivat haastatteluissa, että koulunkäynti ja suomalaiset ystävät ovat helpottaneet lasten sopeutumista. Osa lapsista puhuu jo melko hyvin suomea tai ruotsia. He ovat oppineet kielen nopeasti koulussa tai varhaiskasvatuksessa. Toisaalta lapset tuntevat koti-ikävä.

”Vanhin ja nuorin saivat heti suomalaisia ystäviä, ja heistä tuli jopa tavallaan suosittuja koulussa ja päiväkodissa, toisin kuin keskimmaisesta pojastani. Hän tietysti leikkii veljiensä kanssa, mutta hän kaipaava kotia eikä halua saada uusia ystäviä.”

(Lyudmyla, 40-vuotias ukrainalaisnainen)

”Poikani aloitti heti koulun, joten hän on kiireinen opiskelujen ja uusien ystävien kanssa. Luulen, että tämä auttoi häntä paljon [sopeutumisessa].”

(Andriy, 40-vuotias ukrainalaismies)

Ukrainalaisten heikko suomen, ruotsin ja englannin kielen taito vaikeuttaa työllistymistä

Suuri osa haastatelluista ukrainalaisista on aineistonkeruun aikana käynyt töissä tai opiskellut. Osa on etsinyt töitä, hoitanut lapsia kotona tai ollut aloittamassa opintoja.

Ammattilaiset korostavat ukrainalaisten työhalukkuutta työllistymistä edistävänä tekijänä. Toisaalta he tuovat esiin, että työllistymistä vaikeuttavat erityisesti ukrainalaisten heikko suomen, ruotsin ja englannin kielen taito, ja Ukrainassa suoritettujen tutkintojen pätemättömyys Suomessa. Etenkin korkeakoulutettujen on ollut vaikea löytää koulutustaan vastaavaa työtä.

” - - Aika moni on valmis tekee hyvinkin monenlaista työtä. Useempi on sanonut, että melkein mikä vaan homma käy.”

(Heikki, sosiaaliohjaaja
vastaanottokeskuksesta)

”Kielitaito on varmaan suurin [työllistymisen] este. Sitten seuraavana tulee se, että saako tehdä terveydenhuollon työtä tai opetustyötä tai jotain - -, kun Suomessa on tosi tiukat ne kriteerit.”

(Petra, sosiaalikasvattaja
vastaanottokeskuksesta)

Suomessa ukrainalaisten ja venäläisten välillä on jännitteitä, muttei juurikaan konflikteja

Viranhaltijat korostavat haastatteluissa, että ukrainalaiset ja venäläiset majoitetaan erillään toisistaan.

Lähes kaikki ukrainalaiset kertovat, että he ovat kohdanneet venäläisiä Suomessa ollessaan. Heidän kokemuksensa näistä kohtaamisista ovat pääosin neutraaleja tai myönteisiä.

Ammattilaiset raportoivat, että ukrainalaisten ja venäläisten välillä ei ole ollut juuri lainkaan konflikteja. Osa heistä on kuitenkin havainnut, että ukrainalaiset suhtautuvat venäläisiin kielteisesti.

”Tässä jossain kohtaa inffosin asiakkaita siitä, että vastaanottokeskuksiin on mahdollista majoittaa myös venäläisiä. Kyllä mä aistin hyvin vahvaa vihamielisyyttä.”

(Hanna, sosiaaliohjaaja vastaanottokeskuksesta)

”They all [Russians] support Ukraine as I know. – They don't go to Russia. And they speak English. Like they doesn't have opinion against Ukraine or me.”
(Alisa, 22-vuotias ukrainalaisnainen)

Ukrainalaiset kaipaavat tietoa työllistymisen tueksi

Haastatelluilla ukrainalaisilla on tarve saada tietoa työllistymisestä Suomessa. Myös sisäministeriön selvitys (Svynarenko & Koptsyukh 2022) osoittaa, että ukrainalaiset tarvitsevat lisää tietoa työllisyyspalveluista. Selvityksen mukaan ukrainalaiset kaipaavat etenkin ukrainan kielistä tietoa ja ukrainankielisiä tulkkauspalveluita.

Lisäksi osa ukrainalaisista kertoo haastatteluissa, että haluaisi tietoa suomalaisesta kulttuurista. Toisaalta osa kokee, että tietoa on kattavasti saatavilla.

”I would say that you will be better if they somehow navigate us about the employment. Because I want to be employed but I just know that it's hard.”

(Katerina, 19-vuotias ukrainalaisnainen)

”Luulen, että vapaaehtoisena työskentelevänä henkilönä olen hyvin tietoinen tapahtumista ja asioista, joilla on merkitystä ukrainalaisille. Pysin jakamaan tietoa ympärillä olevien ihmisten kanssa ja myös Facebook-ryhmissä varmistaakseni, että useimmat ihmiset saavat riittävästi tietoa.”

(Klara, 47-vuotias ukrainalaisnainen)

Ukrainalaisilla on kasautuneita palvelutarpeita

Ammattilaiset ja viranhaltijat kertovat haastatteluissa, että monet ukrainalaiset pärjäävät itsenäisesti, mutta osalla on kasautuneita palvelutarpeita. Moni ammattilainen korostaa erityisesti ukrainalaisten terveyspalvelujen tarvetta.

Ammattilaiset ottavat esiin myös ukrainalaisten tarpeen palveluohjaukseen ja huolen lapsiperheiden vanhempien jaksamisesta. Lisäksi he kohtaavat työssään ukrainalaisia, joilla on päihdeongelmia.

Toisaalta sekä ammattilaiset että viranhaltijat huomauttavat, että osa ukrainalaisten palvelutarpeista ei välttämättä tule ulkopuolisten tietoon. Yksityismajoituksessa asuvia ei välttämättä tavoiteta palveluiden piiriin, ja ukrainalaisten voi olla vaikea luottaa avun tarjoajiin.

”- - Terveydellisiä haasteita saattaa olla ja monesti niitä on kasautuneesti. - - Tietysti nää ihmiset, jos niillä on enemmän tarpeita niin sitten heillä [on tarve] monelle palvelulle ja terveyspalveluille korostuneesti.- -”

(Hanna, sosiaaliohjaaja vastaanottokeskuksesta)

”Mitenkä vanhemmat jaksaa, koska täällähän heillä ei ole tukiverkostoa.”

(Maria, koordinaattori järjestötoiminnasta)

Sosiaali- ja
terveyspalveluiden
ongelmat
koettelevat
vaikeimmassa
asemassa olevia

Ammattilaiset ja viranhaltijat kertovat haastatteluissa sosiaali- ja terveyspalvelujen resurssivajeesta ja siitä johtuvista ongelmista. Nämä ongelmat koskettavat erityisesti kaikista vaikeimmassa asemassa olevia ukrainalaisia, kuten sairaita, vammaisia ja vanhuksia, koska heidän tarpeensa palveluille on suuri.

”Kun miettii Suomen tilannetta vaikka vanhushuollossa tällä hetkellä niin tilannehan on huono, eikä paikkoja ole kenellekään.”
(Liisa, sairaanhoitaja vastaanottokeskuksesta)

Moni ilman huoltajaa tullut alaikäinen asuu sukulaisensa luona

Ammattilaiset ja viranhaltijat kertovat haastatteluissa, että huomattava osa ilman huoltajaa maahan tulleista ukrainalaisista asuu Suomessa sukulaisensa luona. Monet alaikäiset kantavat huolta Ukrainaan jääneistä läheisistään.

Ammattilaiset arvioivat, että Suomessa alaikäisiin nuoriin suhtaudutaan eri tavoin kuin Ukrainassa. Ilman huoltajaa maahan tulleet saattavat kokea suomalaisten ammattilaisten ja viranomaisten suhtautumisen holhoavana.

”He ei koe tarvitsevansa mitään. He kokee, että kaikki on hyvin ja tää on täysin normaalia - -. Siellä [Ukrainassa] kuusitoistavuotiasta pidetään hyvinkin aikuisena jo. Ja sitten kuusitoistavuotias ilman vanhempaa tullut saattaa nähdä sen vähän holhoavana, että miten me kiinnitetään hänen tilanteeseen kovin huomiota.”
 (Hanna, sosiaalihoaja vastaanottokeskuksesta)

Ukrainalaiset ovat varsin tyytyväisiä vastaanottopalveluihin

Ukrainalaiset ovat varsin tyytyväisiä palveluihin. Myös sisäministeriön aiemman selvityksen (Svynarenko & Koptsyukh 2022) mukaan ukrainalaisten tyytyväisyys on suhteellisen korkealla tasolla.

Tätä katsausta varten haastateltujen ammattilaisten mukaan vastaanottopalveluissa on ollut keväällä 2022 hyvin kiireistä, jopa kaaosmaista, mutta tilanne on parantunut. Toisaalta osa heistä huomauttaa, että vastaanottopalveluiden laadussa on eroja.

Viranhaltijat kuvaavat vastaanottokapasiteetin nopean kasvattamisen haasteita. Toisaalta he arvioivat, että vastaanottopalveluissa on onnistuttu tilanne huomioon ottaen hyvin.

”Koska tulin heti sodan alussa, palvelut toimivat erittäin hyvin. Vastaanottokeskus löysi erittäin nopeasti meille asunnon, joten meillä ei ollut juuri ongelmia. Olen kuullut muilta ukrainalaisilta, ettei se ole helppoa tällä hetkellä.”

(Klara, 47-vuotias ukrainalaisnainen)

”On ollut välillä vähän kaaostakin. Jos miettii viime kevättä, niin monella kävi niin, että ei ollut minkäänköisiä tuloja, että ei ollut saanut sitä vastaanottorahaa. Sitten he kävivät eri ruokajonossa ja meillä täällä jaettiin sitten ruokakasseja.”

(Maria, koordinaattori järjestötoiminnasta)

Ukrainalaiset pitävät toimeentuloaan niukkana, mutta riittävänä

Suuri osa haastatelluista ukrainalaisista kuvaa toimeentuloaan niukaksi, mutta riittäväksi.

Turvapaikanhakija tai tilapäistä suojelua hakenut tai saanut henkilö voi saada vastaanottorahaa.

Vastaanottoraha on tarkoitettu välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Osa ammattilaisista ja viranhaltijoista pitää vastaanottorahan määrää pienenä ja korostaa ukrainalaisten tarvetta hyväntekeväisyysapuun. Vastaanottorahan maksamisessa on myös ollut viiveitä keväällä 2022.

”Mielestäni se [vastaanottoraha] riittää. Tällä tarkoitan, että Ukrainan tilanne on erittäin vaikea ja ihmisten tulot ovat rajalliset, joten jonkinlainen tuki on jo etuoikeus.”

(Marko, 33-vuotias ukrainalaismies)

”Tiedän, miten elää tiukalla budjetilla, joten pärjään kyllä. Minun on kuitenkin sanottava, että jos minun pitäisi maksaa asumisesta, kuten monien ukrainalaisten, jotka eivät saaneet ilmaista asuinpaikkaa, olisin joko asunnoton tai nälkäinen.”

(Lyudmyla, 40-vuotias ukrainalaisnainen)

Ukrainalaisilla ei välttämättä ole harrastuksia Suomessa

Moni haastateltu ukrainalainen nimeää suomen kielen opinnot harrastukseksi. Joillakin heistä on useita harrastuksia. Toisaalta kaikilla ei ole hoivavastuiden vuoksi aikaa harrastaa.

Ammattilaiset kertovat vapaa-ajan toiminnan merkityksestä kotoutumisessa. Heidän mukaansa se auttaa ukrainalaisia tutustumaan suomalaisiin. He arvioivat, että matalan kynnyksen ystävätoimintaa olisi tärkeää järjestää enemmän.

”Poikani vievät kaiken aikani. He opiskelevat suomalaisessa koulussa, ja sen jälkeen minun on valvottava, että he tulevat verkkotunneille ukrainalaiseen kouluun. Ruoan valmistelu, läksyt, kuunteleminen ja huomioiminen ovat ykkösprioriteettini.”

(Lyudmyla, 40-vuotias ukrainalaisnainen)

”Nythän heitä on asutettu tietyille alueille, missä on sit paljon ukrainalaisia tai muita maahantulijoita samalla alueella, että he ei paljon siellä tapaa suomalaisia eikä heidän kanssaan joudu tekemisiin. Sillon tämmönen ystävätoimintatyyppinen, joku perheystävä voisi olla hyvä.”

(Maarit, toimistotyöntekijä järjestötoiminasta)

Nostoja haastatteluista

Lasten tilanne

- Monet ukrainalaislapset elävät Suomessa pitkään ilman isiään, eikä perheillä ole välttämättä tukiverkostoja. Vanhempien jaksaminen huolettaa ammattilaisia. Osa lapsista asettuu Suomeen ilman vanhempiaan.

Työllistyminen

- Ukrainalaisilla on työhalukkuutta, mutta Ukrainassa suoritettujen tutkintojen pätemättömyys Suomessa ja puutteet kielitaidossa jarruttavat työllistymistä. Tilapäistä suojelua saavilla aikaa kuluu myös akuuttien asioiden selvittämiseen, mikä hidastaa työnhakua ja työllistymistä.

Tarve suomalaisille tuttaville ja ystäville

- Ukrainalaisten ja suomalaisten väliset kontaktit ovat tärkeitä. Ukrainalaiset kaipaavat tuttavuus- ja ystävyysuhteita Suomessa.

OSA 4

Ukrainalaisten suunnitelmat

Millaisia suunnitelmia ukrainalaisilla on?

Katsauksen neljännessä osassa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä henkilökohtaisia suunnitelmia ukrainalaisilla on lähikuukausiksi, ja mistä tekijöistä suunnitelmat ovat riippuvaisia? Mihin vaihtoehtoihin Suomessa kannattaa varautua?

Tämä osa katsauksesta perustuu haastatteluaineistoon.

Työ ja opinnot kiinnittävät ukrainalaisia asuinalueille

Haastatteluiden perusteella osa ukrainalaisista aikoo jäädä nykyiselle asuinpaikkakunnalleen. He kertovat mieltyneensä asuinpaikkakuntansa luontoon, pieneen kokoon, rauhallisuuteen tai sujuvaan liikenteeseen.

Sekä ukrainalaiset että ammattilaiset korostavat haastatteluissa työn ja opintojen merkitystä asuinalueille kiinnittymisessä. Ammattilaiset kertovat, että lapsiperheille tärkeitä ovat myös palvelut ja lasten kaverisuhteet.

”I like this place, because in Ukraine, I live in big town. In [current place of residence], there is a lot of nature for my children and me. - - Yes, it's calm here.”
(Sofia, 27-vuotias ukrainalaisnainen)

”- - Kun tästä yks perhe lasten koulujen takia joutui lähtemään niin ne oli ihan itku silmässä ovella. Ei haluais lähteä täältä, mutta heidän täytyy nyt lasten takia mennä.”
(Petra, sosiaalikasvattaja vastaanottokeskuksesta)

Työ ja lasten
koulunkäynti
vaikuttavat
ukrainalaisten
muuttoaikeisiin
Suomen sisällä

Haastatellut ukrainalaiset eivät tuo esiin aikeita muuttaa Suomessa toiselle paikkakunnalle.

Toisaalta ammattilaiset ja viranhaltijat raportoivat, että osa ukrainalaisista on muuttanut paikkakunnalta toiselle.

Ammattilaiset ovat havainneet, että osa ukrainalaisista suunnittelee muuttoa Suomen sisällä. Muuttoon motivoivia tekijöitä ovat ammattilaisten mukaan työ, lasten koulunkäynti ja toisella paikkakunnalla asuvat sukulaiset ja ystävät.

”On ollut asiakkaita, jotka ovat lähteneet perheenyhdistämissyistä toiselle paikkakunnalle, osa lähtenyt työn perässä. Osa liikkuu niin, että - - me ei tiedetä, minkä vastaanottokeskuksen asiakkaita ne on.”

(Ilona, ohjaaja vastaanottokeskuksesta)

Ukrainalaiset muuttavat maasta toiseen työn vuoksi

Suuri osa haastatelluista ukrainalaisista ei harkitse tällä hetkellä muuttoa pois Suomesta.

Ammattilaiset ja viranhaltijat kertovat, että ukrainalaisia on siirtynyt Suomesta muualle Eurooppaan.

Ammattilaisten tiedossa on myös, että osa ukrainalaisista pohtii muuttoa Suomesta. Heidän mukaansa muuttoon kannustaa erityisesti työnhaku.

”Joitain on lähtenytkin sen takia, että he on kokenut, että jossain muussa maassa heidän on helpompi olla, kun he haluaa niitä töitä tehdä, niin ovat ajatelleet, että helpompi löytää töitä.”
 (Katariina, sosiaaliohjaaja vastaanottokeskuksesta)

”Joitakihan on mennyt esimerkiksi Viroon. Virossahan osataan venäjää aika paljon, sit työllistyminen on helpompi.”
 (Petra, sosiaalikasvattaja vastaanottokeskuksesta)

Ukrainalaiset haaveilevat paluusta, mutta eivät pidä sitä realistisena

Sisäministeriön selvityksen (Svynarenko & Koptsyukh 2022) mukaan kolmannes ukrainalaisista ilmaisi kesällä 2022 aikomuksensa palata Ukrainaan.

Tähän katsaukseen kerätyn haastatteluaineiston perusteella aikeisiin palata Ukrainaan liittyy paljon epävarmuutta. Osa ukrainalaisista haaveilee paluusta, mutta ei pidä sitä realistisena. Toisaalta ammattilaiset raportoivat omatoimisista paluista Ukrainaan.

Paluuaikeisiin vaikuttavia tekijöitä ovat erityisesti sodan kulku ja seuraukset sekä työ ja perhe.

”Haluaisin palata kotiin, mutta ei minulla ole tarkkaa päivämäärää. Miksi kysyt tätä? Minulla on tunne, että olemme edelleen tervetulleita Suomeen. Onko tässä tapahtunut muutoksia?” (Lyudmyla, 40-vuotias ukrainalaisnainen)

”Suurin osa ihmisistä todennäköisesti jää, jos Suomi sallii, mutta melko moni kamppailee sen tunteen kanssa, että he haluaisivat palata kotiin, mutta kotia ei enää ole. Vain muistoja.” (Klara, 47-vuotias ukrainalaisnainen)

”Ukrainaan lähetään hyvin paljon. Ukrainaan lähetään monesti vaan käymään, sit tullaan takasin. Sit saattaakin olla yks kerta, kun lähetään käymään, eikä enää tulla takasin.” (Hanna, sosiaaliohjaaja vastaanottokeskuksesta)

Ukrainalaisilta puuttuu tietoa kotikunnan hakemisesta

Kotikuntaa voi hakea, kun esimerkiksi tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloaika jatketaan ja henkilö on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Yksittäiset ukrainalaiset voivat tosin saada kotikunnan jo aiemmin esimerkiksi perheenjäsenyyden perusteella. Sotaa paenneet ukrainalaiset voivat hakea kotikuntaa maaliskuusta 2023 lähtien, jos 12 kuukautta asumista Suomessa täyttyy. (Valtiovarainministeriö 2022.)

Monet haastatteluun osallistuneet ukrainalaiset kertovat, että he eivät tiedä mahdollisuudesta hakea kotikuntaa Suomesta. Toisaalta osa heistä harkitsee kotikunnan hakemista ja osa on jo päättänyt hakea sitä.

Ammattilaiset kuvaavat, että ukrainalaiset ovat epätietoisia kotikunnan hakemisesta. He ovat havainneet ukrainalaisten keskuudessa myös pelkoa siitä, että Suomesta joutuu lähtemään pois. Lisäksi ammattilaiset ovat epävarmoja kotikunnan hakemisen toteutuksesta ja seurauksista.

Viranhaltijat arvioivat, että hyvinvointialueiden palveluiden piiriin siirtyminen voi olla kannuste kotikunnan hakemiseen. Toisaalta he huomauttavat, että kotikunnan myöntämisestä seuraa myös velvollisuuksia.

”Mä luulen, et siinä on vielä tekemistä, että saadaan sisäistettyä se asia [kotikunnan hakeminen]. Jonkin verran liikkuu huhuja, joita on yritetty oikoa, et joutuu lähtee pois maasta siitä ja tästä syystä.”
(Heikki, sosiaaliohjaaja vastaanottokeskuksesta)

”Tietysti toivotaan, että ihmiset hakisi sitä kotikuntaa ja lähtisi siirtymään - - vastaanottojärjestelmästä pois. Sitä tietysti toivotaan, mut en tiedä, onko kaikki halukkaita siihen. Se tuo myös tiettyjä velvollisuuksia.”
(Pasi, viranhaltija Maahanmuuttovirastosta)

Nostoja haastatteluista

Liikkuvuus

- Ukrainalaisten keskuudessa on vilkasta liikkuvuutta paikkakunnalta toiselle. Muuttoja jää ilmoittamatta vastaanottokeskuksiin.

Siirtymät Ukrainaan

- Ukrainaan tehdään omaehtoisesti lyhyitä vierailuja, joiden jälkeen palataan takaisin Suomeen. Osa näistä vierailuista on spontaaneja. Ukrainalaisia on myös palannut Suomesta takaisin Ukrainaan ja toisaalta ukrainalaiset ovat hakeneet läheisiään Ukrainasta Suomeen.

Taustatietoa: kotikunta, oikeudet ja velvollisuudet

Kotikunnan myöntäminen oikeuttaa pääsyn laajempiin kunnallisiin ja hyvinvointialueiden palveluihin. Kotikunnan myöntämisestä seuraa myös velvoitteita, kuten lasten oppivelvollisuus.

Vuoden asumisajan jälkeen voi myös hakea Kela-kortin ja Kelan etuuksia. Katso lisätietoja: [Tietoa Ukrainan sodan vaikutuksista Kelan etuuksiin | Kela](#)

OSA 5

Yhteenveto ja johtopäätökset

Millaista on ukrainalaisten pakolaisten elämä Suomessa? Millainen on Suomen kyky vastaanottaa ihmisiä?

Katsauksen viimeinen osa sisältää yhteenvetoa siitä:

- millaista ukrainalaisten pakolaisten elämä on ja millaisia suunnitelmia heillä on
- mitä tiedetään ukrainalaisten työllistymisestä
- miten Suomi on onnistunut vastaanottamaan ukrainalaisia
- mitä tähän mennessä koetusta voidaan oppia.

Lisäksi arvioidaan, millaisiin kehityskulkuihin on syytä varautua.

Elämä Suomessa

– havaintoja haastatteluaineistosta

- Suomalaiset ovat ottaneet ukrainalaiset ystävällisesti vastaan, mikä on helpottanut sopeutumista. Myös aiempi Suomessa asuminen, englannin kielen taito ja työnteko auttavat vaikeassa tilanteessa.
- Koulunkäynti ja suomalaiset ystävät helpottavat lasten sopeutumista. Koti-ikäviä koetaan silti.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen resurssivaje koskettaa myös sotaa paenneita ukrainalaisia.
- Ukrainalaisten keskuudessa on pelkoa siitä, että Suomesta joutuu lähtemään.
- Ukrainalaisilta puuttuu tietoa mahdollisuudesta hakea kotikuntaa Suomesta.
- Ammattilaisten keskuudessa on epävarmuutta kotikunnan hakemisen toteutuksesta ja seurauksista.
- Työllistymistä vaikeuttaa se, etteivät Ukrainassa suoritetut tutkinnot välttämättä päteviä työskentelemään Suomessa. Myös kielitaidon puute on ongelma.

Mihin on syytä varautua?

- Mitä tapahtuu, jos ukrainalaisia tulee talven aikana merkittävästi lisää? Silloin tarvitaan huomattavasti enemmän palveluita.
- Mitä seuraa siitä, että korkeasti koulutetut ukrainalaiset eivät voi tehdä koulutustaan vastaavaa työtä? Suomessa on syytä rakentaa räätälöityjä koulutuspolkuja.
- Miten ukrainalaisten ääni saadaan kuulumaan heitä koskevassa päätöksenteossa, kun yhteistä kieltä ei välttämättä ole? Välttämätöntä on lisätä ukrainankielisiä tulkkaus- ja käännöspalveluita ja viestintää.
- Pystytäänkö kunnissa tarjoamaan asuntoja, kun kotikunnan saaminen ja kuntaan siirtyminen lisäävät asuntojen kysyntää? Ukrainalaiset tarvitsevat kohtuuhintaisia, mutta myös kohtuullisessa kunnossa olevia asuntoja.

Ukrainalaisten avuntarpeet

- Ammattilaiset arvioivat, että vaikeissa tilanteissa olevia ukrainalaisia jää ilman apua. Avun saantia hankaloittavat kieliongelmat, puutteet ukrainalaisten luottamuksessa viranomaisiin ja ukrainalaisten liikkuvuus paikkakunnalta toiselle. Yksityismajoituksessa olevia ei välttämättä tavoiteta avun piiriin.
- Osa ammattilaisista on huolissaan vanhempien jaksamisesta. Vanhempien voimavarat ovat koetuksella, eikä heillä välttämättä ole tukiverkosta Suomessa.
- Ongelmat vanhempien jaksamisessa ja vaikeus rakentaa luottamusta ammattilaisiin voivat heikentää lasten asemaa.

Ukrainalaisten tulevaisuuden
suunnitelmat:
ennakointi on vaikeaa,
koska tilanne elää

- Ukrainalaisten tulevaisuuden suunnitelmia on vaikeaa ennakoida.
- Suunnitelmiin vaikuttavat esimerkiksi sodan kulku ja seuraukset sekä se, millainen Ukraina on yhteiskuntana ja elinympäristönä jatkossa. Mitä pidempään sota jatkuu, sitä enemmän ukrainalaisia jää todennäköisesti maihin, joihin he ovat paenneet.
- Suomen ukrainalaistilanteeseen voivat vaikuttaa myös muissa maissa asuvien ukrainalaisten elämäntilanteet ja muuttopäätökset. Esimerkiksi miten tilanne kehittyy niissä maissa, jotka ovat vastaanottaneet paljon ukrainalaisia (mm. Puola ja Viro)? Edessä voi olla tilanne, että näistä maista tulee muuttoa Suomeen.

Ukrainalaisten tulevaisuuden suunnitelmat: arvioita maan sisäisestä muuttoliikkeestä

- Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset asuvat eri puolilla Suomea. Tältä osin he poikkeavat muusta maahanmuuttajaväestöstä, josta noin puolet asuu pääkaupunkiseudulla (Saukkonen 2022).
- Aiempi muuttoliiketutkimus osoittaa, että iso osa pakolaisina tai turvapaikanhakijoina tulleista muuttaa vähitellen pääkaupunkiseudulle tai muihin isoihin kaupunkeihin (esim. Alho 2021). Etniset ryhmät vetävät samaan ryhmään kuuluvia puoleensa esimerkiksi työmahdollisuuksien vuoksi.
- Miten tulee tapahtumaan ukrainalaisten kohdalla? Tiedossa on, että ukrainalaiset työllistyvät lähes poikkeuksetta palkansaajina, ja yrittäjien osuus on pieni (ks. tämän katsauksen osa I). Kaupungeissa ei ole laajaa ukrainalaisten yrittäjien verkostoa, joka houkuttelisi ukrainalaisia pakolaisia pieniltä paikkakunnilta kaupunkeihin. Tilanne poikkeaa siis monista muista maahanmuuttajaryhmistä (esimerkiksi Turkin kansalaiset työllistyvät usein yrittäjinä).

Ukrainalaisten tulevaisuuden suunnitelmat: arvioita maan sisäisestä muuttoliikkeestä

- Aikaisemmista pakolais- ja turvapaikanhakijaryhmistä poiketen ukrainalaispakolaisten joukossa on paljon lapsiperheitä. Lasten koulunkäynti ja varhaiskasvatus kiinnittävät perheitä heidän nykyisille asuinpaikkakunnilleen ja vähentävät muuttohalua pieniltä paikkakunnilta kaupunkeihin. Myös kausityöt kiinnittävät ukrainalaisia maaseudulle. Muutto on aina ponnistus, ja se on sitä etenkin äskettäin sotaa paenneille lapsiperheille.
- Haastatteluaineisto kertoo, että osa ukrainaisista on mieltynyt esimerkiksi asuinpaikkakuntansa luontoon, pieneen kokoon ja rauhallisuuteen.
- Muuttohaluja isoihin kaupunkeihin voi vähentää asumisen kalleus. Varsinais-Suomi painottuneenä pääkaupunkiseudun lisäksi maan sisäisen muuton kohteena, sillä siellä asuu ennestään Suomen mittakaavassa paljon ukrainalaisia. Työ- ja opiskelumahdollisuudet vetävät kaupunkeihin erityisesti kielitaitoisia korkeasti koulutettuja.

Yhteenvetoa ukrainalaisten työllistymisestä

- Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työllistymisestä on Suomessa ja muualla Euroopassa vain hajanaista tietoa.
- Maatalouden kausitöitä on talvella niukasti tarjolla. Tältä osin ukrainalaisten tilapäistä suojelua saavien työtilanne ei ole kohentunut syksyn aikana. Toisaalta tilapäistä suojelua saavia on oletettavasti työllistynyt jonkin verran jo muihin kuin kausitöihin.
- Ukrainalaisten pakolaisten työllistymisestä on puhuttu paljon Suomessa. Tilapäisen suojelun direktiivi on helpottanut työllistymistä, sillä työlupaa ei tarvita. Silti vuosi on osoittanut, että työllistymisessä on monia vaikeuksia, vaikka tulijoihin suhtaudutaan myönteisesti. Hankaluuksia aiheuttavat yhteisen kielen puuttuminen ja tutkintojen ja osaamisen tunnistaminen sekä varautuneet asenteet. Myös työllistymistä edistävät sosiaaliset verkostot puuttuvat monelta ukrainalaiselta.

Suomi vastaanottajana ja kotouttajana

Millainen on Suomen kyky vastaanottaa ihmisiä?

Suosituksia ja yksittäisiä havaintoja

- Tilapäistä suojelua saavilla on tiettyjä oikeuksia, joita muilla pakolaisryhmillä ei ole. Mitä tästä voi aiheutua?
- Osa vastaanottokeskuksista on perustettu äskettäin ja toimintojen vakiintuminen on niissä kesken. Tilanne saattaa tuottaa eriarvoisuutta.
- Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden työllistymisestä ei ole kattavaa tilastotietoa (ks. Alho 2021). Sama koskee tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia. Miten työllisyystilannetta voidaan seurata?
- Miten pystytään torjumaan ukrainalaisten hyväksikäyttöä?
- Ukrainan kielen osaamista tullaan tarvitsemaan Suomessa selvästi nykyistä enemmän riippumatta siitä, miten sota kehittyy. Kasvava tarve todettiin myös sisäministeriön selvityksessä (Svynarenko & Koptsyukh 2022). Miten ukrainan kielen taitoa voidaan lisätä nopeasti? Miten ukrainankielisiä ammattilaisia voidaan hyödyntää haasteeseen vastaamiseksi?

Millainen on Suomen kyky vastaanottaa ihmisiä?

Suosituksia ja yksittäisiä havaintoja

- Koulujen ja harrastusten rooli kotoutumisessa ja sopeutumisessa on tärkeä. Kouluilla tulisi olla resurssit ukrainalaislasten ja -nuorten auttamiseen. Koulupsykologit ja kuraattorit kohtaavat työssään sotatraumoista kärsiviä lapsia ja nuoria.
- Ammattilaisten koulutuksessa on tärkeää huomioida, että pakolaisten joukossa on myös seksuaalivähemmistöihin kuuluvia ja sukupuoleltaan moninaisia ihmisiä.
- Myönteinen ilmapiiri ukrainalaispakolaisia kohtaan on auttanut suomalaista yhteiskuntaa kohtaamaan ukrainan kriisin ja vastaanottamaan ihmiset.
- Majoitus- ja peruspalvelut on pystytty tarjoamaan vaikeassa tilanteessa suhteellisen hyvin.
- Tilapäisen suojelun status on antanut ukrainalaisille mahdollisuuden ansaita rahaa ja saada ajatuksia pois sodasta työtä tekemällä. Direktiivi on vähentänyt kuormitusta Suomen ja muiden vastaanottavien maiden hallinnossa.

Millainen on Suomen
kyky vastaanottaa
ihmisiä?

Suosituksia ja
yksittäisiä havaintoja

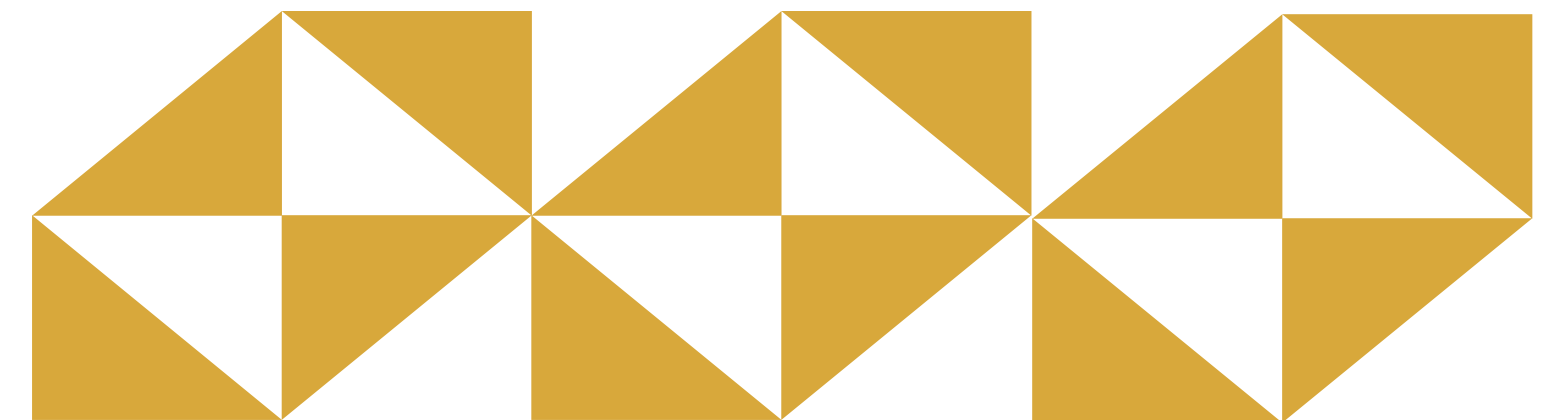
- Minkä verran satsataan jatkossa ukrainalaisten pakolaisten koulutukseen ja täydennyskoulutukseen?
- Ukrainalaisilla on ollut ongelmia pankkitilien avaamisessa, mikä on hankaloittanut työllistymistä.
- Pakolaisten osaaminen ja tutkinnot tulisi tunnistaa paremmin. Nähdäänkö esimerkiksi korkeasti koulutetut ukrainalaiset pakolaiset pelkästään nopeana ratkaisuna matalapalkka-alojen työvoimapulaan?
- Voidaanko työpaikoilla joustaa kielitaitovaatimuksista? Tämä olisi erityisen perusteltua kriisien aikana, jolloin ihmiset ovat liikkuvia ja voivat myös palata pysyvästi kotimaahansa, eikä välttämättä ole motivaatiota suomen kaltaisen kielen oppimiseen.
- Suomeen tulisi kehittää uusia tapoja yhdistää työnteko ja kielikoulutus. Ukrainalaisille suunnatun kielikoulutuksen lisäksi tarvitaan lisää Ukrainan kielen osaamista palveluissa ja ukrainankielistä viestintää (mm. työvoimapalvelut ja kunnat).
- Tietoa pitäisi jakaa pakolaisille myös siitä, että Suomi on kaksikielinen maa ja osassa maata ruotsin kielen oppiminen on väylä työhön.

Vaihtoehtoisia yhteiskunnallisia kehityspolkuja – mitä voi olla edessä?

Arviot on tehty joulukuussa 2022

- Ukrainalaisten tilanteet Suomessa ovat riippuvaisia sodan kehityskulusta. Sodan päättymisen ei ole näköpiirissä, ja eskalaatio on mahdollinen.
- Suomeen saapuneita on jo palannut Ukrainaan, vaikka infrastruktuuri on paikoin romahtanut ja hyökkäykset jatkuvat.
- Lämmön, sähkön tai veden puute voi ajaa jo maahan palanneet uudelleen matkaan talven aikana. Suomeen saapuvien ukrainalaisten määrä voi nousta jälleen.
- Mikäli sota lähitulevaisuudessa kuitenkin päättyy, monet ukrainalaiset palaavat kotimaahansa tukemaan jälleenrakennusta, joka yleensä myös lisää kansallista yhtenäisyyttä.
- Suomessa on syytä ennakoida, millaisia heijastuksia eri vaihtoehdoilla voi olla.

- Lasten sopeutuminen on tärkeää kotoutumisen ja maahan jäämisen kannalta. Lasten kielitaidon kehittyminen luo mahdollisuuksia perheille kommunikoida yhteiskunnan eri tasoilla.
- Koska lapset oppivat usein kielen nopeammin kuin aikuiset, he saattavat päätyä hoitamaan vanhempiansa asioita. Tämä voi johtaa ongelmiin.
- On arvioitava, miten lapset pääsevät palveluiden ja tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

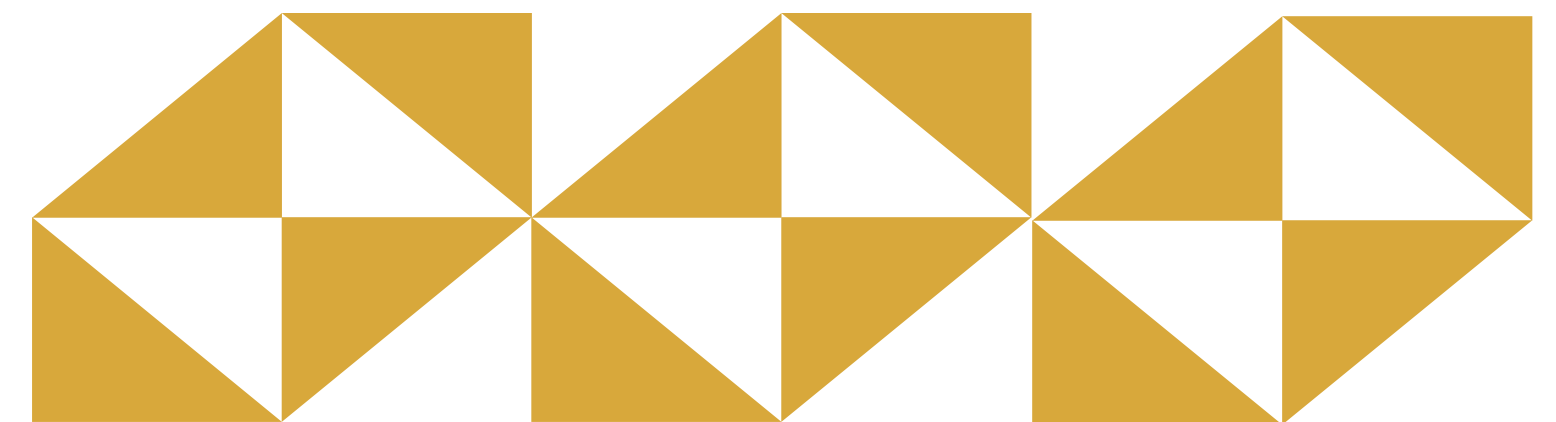

Vaihtoehtoisia yhteiskunnallisia kehityspolkuja – mitä voi olla edessä?

Arviot on tehty joulukuussa 2022

- Osa ukrainalaisten yksityismajoittajista on väsynyt tilanteen jatkumiseen. Suomessa kannattaa varautua siihen, että joiltakin heistä loppuvat taloudelliset mahdollisuudet jatkaa majoittamista – energian hinnannousu voi heikentää tilannetta. Myös sotatilanteen pitkittyminen ja samanaikaiset uudet kriisit voivat heikentää auttamisen halua tai mahdollisuuksia.
- Kriisin pitkittyessä voi tapahtua asenneilmapiirin muutoksia, jotka heijastuvat politiikkaan ja kuntien päätöksiin. Yleisesti maahanmuuttoon ja ulkomaalaisiin voidaan suhtautua entistä myönteisemmin tai kielteisemmin. Myös talouden suhdanteet voivat heijastua tilanteeseen.
- Suomessa kannattaa pohtia myös, miten muut EU-maat reagoivat sodan pitkittymiseen tai muihin kehityskulkuihin Ukrainan kriisissä.

- Suomalaisten auttamisinto ja väestöryhmien väliset suhteet ovat seurattavia asioita. Samoin se, millaiset ovat vapaaehtoisten mahdollisuudet auttaa.
- Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Iso yhteiskunnallinen uudistus voi vaikuttaa myös ukrainalaisille suunnattaviin palveluihin.

Lähteet

Tilastolähteet

Maahanmuuttovirasto (2022a). Kausityölupapäätökset 2018–2022. Saatavissa:

<<https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59/2/488002?start=588&end=599>>, luettu 13.12.2022.

Maahanmuuttovirasto (2022b). Kausityötodistuspäätökset 2018–2022. Saatavissa:

<https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/23340/83/488000?start=588&end=599>, luettu 13.12.2022.

Maahanmuuttovirasto (2022c). Turvapaikkahakemukset 2022. Saatavissa:

<https://tilastot.migri.fi/index.html#applications/23330/49>, luettu 13.12.2022.

Maahanmuuttovirasto (2022d). Vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevat ukrainalaiset maakunnan, iän, majoitusmuodon, tilapäisen suojelun ja turvapaikkahakemusten mukaan.

Maahanmuuttovirasto (2022e). Tilapäisen suojelun ja turvapaikkahakemuksen vireille laittaneiden ukrainalaisten sukupuoli- ja ikäjakauma ajalla 1.1.-21.11.2022.

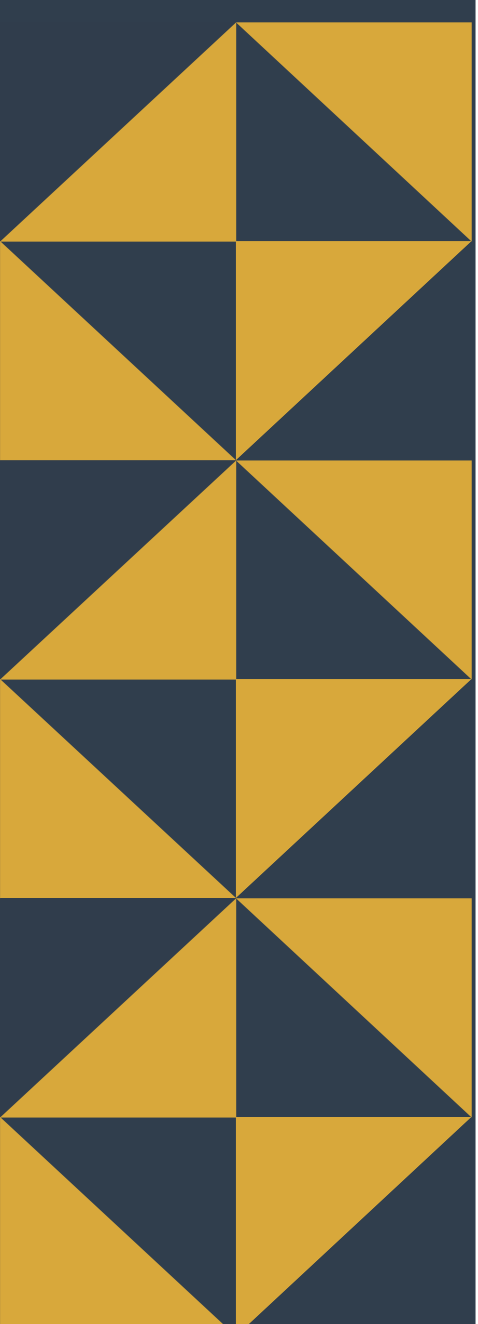
Maahanmuuttovirasto (2022f). Tilapäisen suojelun tilastot. Saatavissa: <<https://migri.fi/tilapaisen-suojelun-tilastot>>, luettu 13.12.2022.

Suomen virallinen tilasto (SVT 2022a): Väestörakenne [verkkójulkaisu]. ISSN=1797-5379. 1990–2021. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.12.2022]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>.

Suomen virallinen tilasto (SVT 2022b): Työssäkäynti [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-5528. 2021. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.12.2022]. Saantitapa: <https://stat.fi/julkaisu/cktv58zx4lip90b6lu1iq0lidd>

Tilastokeskus (2021). Ulkomaan kansalaiset. Saatavissa:

<https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html#:~:text=Vuonna%202021%20Suomessa%20asui%20180%20eri%20ulkomaan%20kansalaisuusryhm%C3%A4%C3%A4%2C,muun%20muassa%20kiinalaiset%2C%20intialaiset%2C%20thaimaalaiset%2C%20ruotsalaiset%20ja%20afganistanilaiset>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022a). Ulkomaalaisten työttömyys ja palveluihin osallistuminen. Kesäkuun 2022 luvut. Saatavissa: <<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/110806308/Hein%C3%A4kuu-2022-Ulkomaalaisten-tyottomuus-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf/f57d44de-054b-073d-3c1d-cc7a018d2d81/Hein%C3%A4kuu-2022-Ulkomaalaisten-tyottomuus-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf?t=1658906554211>>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022b). Ulkomaalaisten työttömyys ja palveluihin osallistuminen. Heinäkuun 2022 luvut. Saatavissa: <<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/110806308/Elokuu-2022-Ulkomaalaisten-ty%C3%B6tt%C3%B6myys-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf/c5b75ef4-639c-1a7b-7c89-00c6283f52e9/Elokuu-2022-Ulkomaalaisten-ty%C3%B6tt%C3%B6myys-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf?t=1661436493916>>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022c). Ulkomaalaisten työttömyys ja palveluihin osallistuminen. Elokuun 2022 luvut. Saatavissa: <<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/110806308/Syyskuu-2022-Ulkomaalaisten-ty%C3%B6tt%C3%B6myys-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf/1a34d69a-bff3-5cce-af6c-22032427936c/Syyskuu-2022-Ulkomaalaisten-ty%C3%B6tt%C3%B6myys-ja-palveluihin-osallistuminen.pdf?t=1663675904044>>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022d). Ulkomaalaisten työttömyys ja palveluihin osallistuminen. Syyskuun 2022 luvut.
Saatavissa:<<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/110806308/Lokakuu+2022+Ulkomaalaisten+ty%C3%B6tt%C3%B6myys+ja+palveluihin+osallistuminen.pdf/d17797aa-cbf0-c268-3711-4aa14d6352a5/Lokakuu+2022+Ulkomaalaisten+ty%C3%B6tt%C3%B6myys+ja+palveluihin+osallistuminen.pdf?t=1666772232740>>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022e). Ulkomaalaisten työttömyys ja palveluihin osallistuminen. Lokakuun 2022 luvut. Saatavissa:

<<https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/110806308/Marraskuu+2022+Ulkomaalaisten+ty%C3%B6tt%C3%B6myys+ja+palveluihin+osallistuminen.pdf/2d1ddef5-7aa9-5a6a-de99-9437b65996bb/Marraskuu+2022+Ulkomaalaisten+ty%C3%B6tt%C3%B6myys+ja+palveluihin+osallistuminen.pdf?t=1669103830941>>, luettu 13.12.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022f). Tilapäistä suojelua saavat työnhakijat, työttömät työnhakijat sekä sukupuoli-, ikä- ja koulutusjakauma lokakuussa 2022.

UNHCR. The UN Refugee Agency (2022a). Ukraine refugee situation. Saatavissa: <<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>>, luettu 13.12.2022.

Kirjallisuuslähteet

Alho, Rolle (2021). "Finland: Integration of asylum seekers and refugees in a tightened policy framework". Teoksessa Galgóczi, Béla (toim.), *Betwixt and Between: integrating refugees into the EU labour market*. European Trade Union Institute. ETUI: Brussels.

OECD (2022). *The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries*. Saatavissa: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?expires=1670929522&id=id&accname=guest&checksum=C30711B31C17F136E79333896336EC6C>, luettu 13.12.2022.

Penttilä, Atte & Marjatta Selänniemi (2022). *Maatalous- ja puutarha-alan työnantajien kriisinkestävyys ja ukrainalaisten kausityöläisten sopeutuminen Suomeen*. MTK:n säätiön rahoittaman keskeneräisen tutkimushankkeen käsikirjoitus.

Saukkonen, Pasi (2022). *Ukrainalaiset Helsingissä – mitä väestötilastot kertovat monimuotoisesta ryhmästä?* Kvartti [verkkójulkaisu]. Saatavissa: <https://www.kvartti.fi/en/node/940>, luettu 13.12.2022.

Sisäministeriö (2022a). *Tilapäinen suojele Ukrainasta paenneille*. Saatavissa: <<https://intermin.fi/ukraina/tilapainen-suojele>>, luettu 20.12.2022.

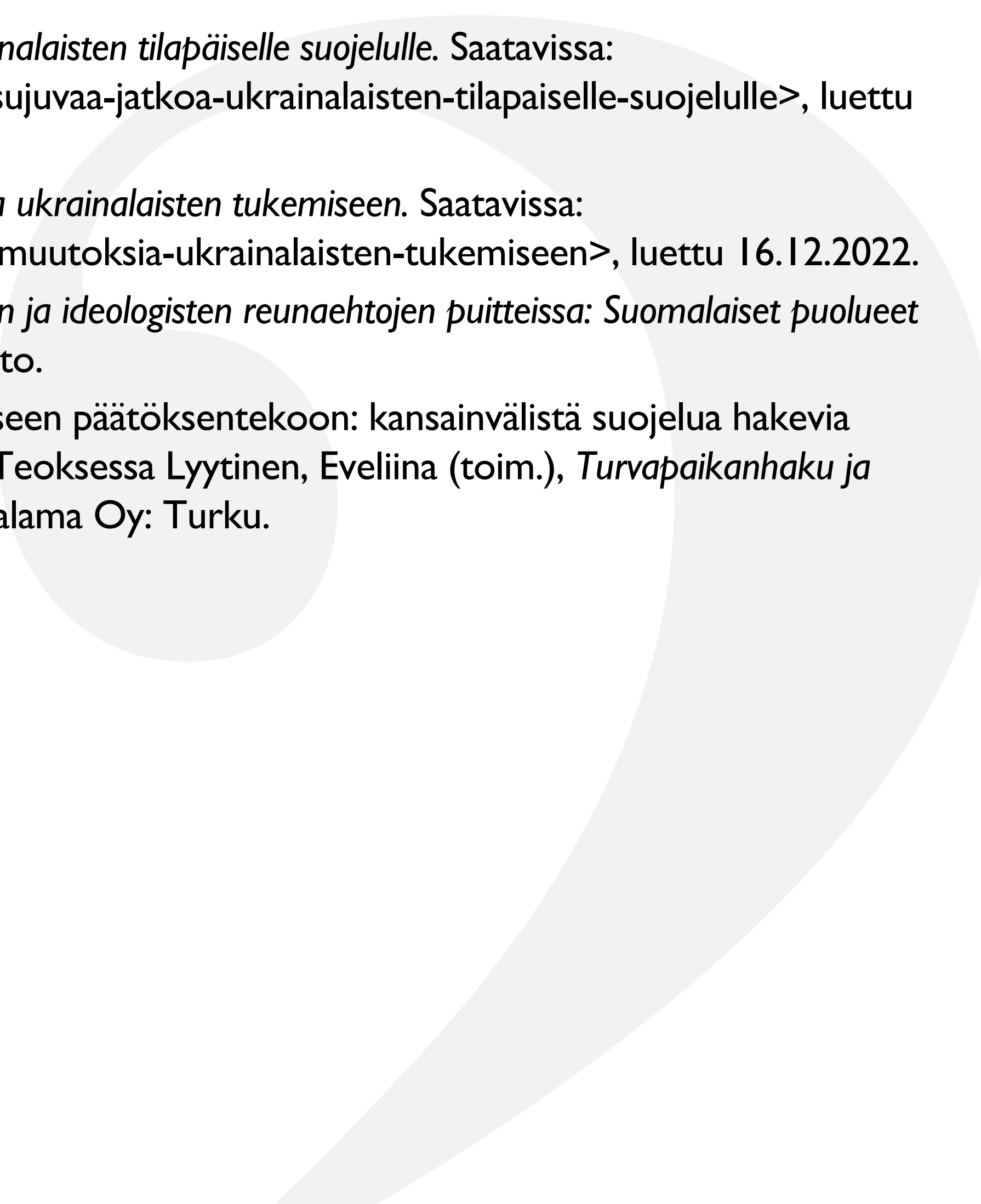
Sisäministeriö (2022b). *Ukrainasta saapuu Suomeen ensi vuonna kymmeniä tuhansia pakolaisia*. Saatavissa: <<https://intermin.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/ukrainasta-saapuu-suomeen-ensi-vuonna-kymmenia-tuhansia-pakolaisia>>, luettu 13.12.2022.

Suomen Pakolaisapu (2022). *Pakolaisuus Suomessa*. Saatavissa: <<https://pakolaisapu.fi/pakolaisuus-suomessa/>>, luettu 13.12.2022.

Svynarenko, Arseniy & Anastasiya Koptsyukh (2022). *The situation of Ukrainians in Finland who fled the war: Survey results*. Helsinki: Sisäministeriö. Sisäministeriön julkaisu 2022:34.

UNHCR. The UN Refugee Agency (2022b). “Refugees’ profiles and socio-economic situation”. Teoksessa UNHCR Bureau for Europe (toim.), *Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine*, 9–14.

UN Women (2022). *Collecting data and analysis on how the war in Ukraine is impacting women and girls*. Saatavissa: <https://eca.unwomen.org/en/stories/news/2022/04/collecting-data-and-analysis-on-how-the-war-in-ukraine-is-impacting-women-and-girls>, luettu 13.12.2022.

-
-
- Valtioneuvosto (2022). *Hallitus ehdottaa sujuvaa jatkoa ukrainalaisten tilapäiselle suojelulle*. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/hallitus-ehdottaa-sujuvaa-jatkoa-ukrainalaisten-tilapaiselle-suojelulle>, luettu 13.12.2022.
- Valtiovarainministeriö (2022). *Kotikuntalaisuus tuo muutoksia ukrainalaisten tukemiseen*. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/kotikuntalaisuus-tuo-muutoksia-ukrainalaisten-tukemiseen>, luettu 16.12.2022.
- Välimäki, Matti (2019a). *Politiikkaa kansallisten, kansainvälisten ja ideologisten reunaehtoien puitteissa: Suomalaiset puolueet ja maahanmuutto 1973–2015*. Väitöskirja: Turun yliopisto.
- Välimäki, Matti (2019b). ”Kylmän sodan ajasta eurooppalaiseen päätöksentekoon: kansainvälistä suojelua hakevia ihmisiä koskeva politiikka ja lainsäädäntö 1973–2015”. Teoksessa Lytinen, Eveliina (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*, 54. Siirtolaisuusinstituutti. Painosalama Oy: Turku.